

منداڵباز

رۆمان

فەرهاد پیربال



چاپی دووەم: مارسی ٢٠٠٦

من شانازی بە تەکنیکی ڕۆمانی منداڵبازمەوە دەکەم، ئەگەرچی لە چاپی یەکەمیدا، لە چاپخانە، تۆنی هەر یەک لە خانەی چوارگۆشەکان لەیەکتر جودا نەکرابوونەوە. ئەمەش وایکردبوو خوێنەر بەزەحمەت بتوانێ بەدووای ڕووداوەکاندا بچێ.

لەم چاپە تازەیەدا، بە مافی ڕەوای خۆمی دەزانم کە هاتووم بە تەکنیکێکی ئاسایی گێڕانەوەکەم ڕیزەبەندی کردووە. ئەمە پاشگەزبوونەوە نیە لە تەکنیکی پێشووم، بەڵکو یارمەتیدانی خوێنەرە بۆ باشتر ڕۆچوونە ناو جیهانی ڕووداوەکان.

ئەگەر ئەمەیان ئەگەر ئەویان..ماڵی قەڵب سەر بە ساحێبی..!

بەڵام بەهیوای خوێندنەوەیەکی خۆش...



1

«مەولوود مندالّباز» تەمەنی دەوروبەری چل و پێنج سالّێک؛ لەسەر کورسی، لەناو مەخفەری پۆلیسی گەڕەکی تەیراوە: سەر و قژ بڕ، قۆڵبەستراو، ملی بەسەر شانیدا شۆڕ ببۆوە، لیقاوێکی پیس بە دەمیدا هاتبووە خوارێ. پۆلیس دایاننابوو تا مەستییەکەی دوێنێ بەری بدات و ئایغ بێتەوە: بۆئەوەی ئیفادەی لێ وەربگرن و وەلّامی پرسیارەکانی پۆلیس بداتەوە.

پۆلیسەکان، لەناو مەخفەری پۆلیس، لەودیو پەنجەرەوە تەماشای سەروگوێلاکی عەنتیکە و نوستووی مەولوود مندالّبازیان دەکرد، - لیقاوێکی پیس بە دەمیدا هاتبووە خوارێ. لەناو خۆیاندا بە چرپە و پێکەنینەوە باسیان دەکرد:

- دەلّێن لەوەتەی هەیە تامی ژنی نەکردووە.

- کەواتە هەقی خۆیەتی.

- چۆن؟

- کە هیچ ژنێک نەبێت تامی بکا، ناچار بووە پەلامار بداتە مندالّان.

- نا.. هەر خۆی حەز لە جنسی مێ ناکا. دەلّێن رۆژێک کچێکی سفووری جوان بە بەردەمیدا تێپەڕیوە، گوتوویەتی «تەماشا کەن جەماعەت! ئەمە داخوا برایەکەی چەندە جوان بێ!».



2

مام قادری قەیماغفرۆش، بە ئەسڵ خەڵکی کەرکووک، دووازدە ساڵ بوو لە «ئیمام قاسم» دەرکرابوو و لە هەولێر دەژیا؛ بەدرێژایی ئەو دووازدە ساڵە برادەری «مەلا چاو بە کل» ، باش یەکتریان دەناسی؛ لەناو مەخفەری پۆلیسی گەڕەکی تەیراوە، گەواهیی دەدا:

ئەو بەیانییە، کاتژمێر حەوت و نیو دەبوو، «مەلا چاو بە کل» لە ماڵی ئێمە بوو. بەڵێ لەسەر سفرەکەی ماڵی خۆمان فراوینی کرد. بەڵێ بەڵێ، جەنابی مفەوەز، من گەواهیی ئەمە دەدەم و سوێند بە قورئانیش دەخۆم: لەسەر سفرەکەی ماڵی خۆمان دانیشتبوو. ژن و منداڵەکانیشم شایەدن. خۆ دەتوانن لە ئەوانیش بپرسن! بەڵێ؟! نەخێر جەناب، کوڕە گەورەکەم دووازدە ساڵانە. بەڵێ، بەڵێ، جەنابی مفەوەز، هەموویان ئامادەن گەواهی بدەن. «مەلا چاو بە کل» ئەو بەیانییەی ڕۆژی پێنجشەممە، واتە لە کاتی ڕووداوەکەدا، لە ماڵی ئێمە بوو. پاشان، جەنابی مفەوەز، تۆ بیر بکەوە: «مەلا چاو بە کل» چۆن شتی ئاوهای لێ دەوەشێتەوە؟ کەس باوەڕ ناکا مەلایەکی دەستودامێن پاکی وەک ئەو، ئەم کارە دزێوە بکا!



3

مەولوود مندالّباز، لەناو مەخفەری پۆلیسی تەیراوە، لەسەر کورسییەک: قۆڵبەستراو، ملی بەسەر شانیدا شۆڕ ببۆوە، لیقاوێکی پیس بە دەمیدا هاتبووە خوارێ. نۆ سەعات زیاتر بوو، سەرخۆش، هەر خەبەری نەدەبۆوە بۆئەوەی ئیفادەی لێ وەربگیرێت و وەڵامی پرسیارەکانی پۆلیس بداتەوە.

4

ڕۆژی پێنجشەمم، دووای کارەساتەکە، دەوروبەری کاتژمێر هەشتی بەیانی، فڕنییەکەی «مەلا چاو بە کل» داخرابوو.

ئەمە یەکەمین ڕۆژ بوو لە ژیانی فڕنییەکەی مەلا چاو بە کلی قوڕئانخوێندا خەڵک فڕنییەکەی بە داخراوی ببینن!

هەر موشتەرییەک کاتێ دەهات دەرگای فڕنییەکەی بە داخراوەیی دەدیت، هەناسەسارد دەگەڕایەوە. هەشبوون دەیانپرسی: «بۆ داخراوە؟ ».

- دەڵێن: منداڵێکی تێدا ئەتک کراوە.
- چیی؟!
- «مەلا چاو بە کل»!
- مەلا چاو بە کل منداڵی ئەتک کردووە؟



- چۆن؟!

- نەخێر.

خەڵک بیری بۆ شاگردەکانی دەچوو، نەک خۆی.

5

مام قادری قەیاغفرۆش، بەدرێژایی ئەو ڕۆژە هەر کەسێک لێی بپرسیایە:

- ئەرێ ڕاستە؟!

دەمودەست لە سەرەتادا دەیگوت:

- لا حول و لا قوە الا بالله..

پاشان لە نووکەوە دەستی پێدەکرد بیسەلمێنێ کە ئەم تاوانە پیسە لە «مەلا چاو بە کل» ناوەشێتەوە: بەڵکو لەوانەیە مەولوود منداڵباز یان شێرۆ مەدفەع شاگردەکەی مەلایان تەفرەدابێت و لەناو فڕنییەکەی ئەودا ئەوەی ویستوویانە کردبێتیان.

6

دایکی یووسف، ئەو بەیانییە، لە کاتژمێر هەشتەوە تا نیوەڕۆ، لەناو ژنەکانی میوانیدا، هەر دوو قاچی خۆی ڕاکێشابوو، بە هەر دوو دەست لە رووی خۆی دەدا و پرچی خۆی دەرنییەوە، دەکرووزایەوە:

- نازانم، وەیش.. کوێراییم دایە، ناردم بۆ فڕنەکە سەموون



بکرێ؛ کەچی نەگەڕایەوە.. ئوووویش.. نەگەڕایەوە. بە قوربانی بم؛ نە.. گە.. ڕا.. یە.. وە...

7

مام قادری قەیماغفرۆش دانیشتبوو ئامۆژگاریی کوڕە پارچەڵەکەی خۆی دەکرد:

– دەبینی، کوڕم، ئەگەر تۆش بچیتە سینەما و بە چایخانان بکەویت و لەگەڵ خەڵکی گەورەی خراپ هەڵسوکەوت بکەیت، وەک یووسفی کوڕی مام جابیرت بەسەر دێ!

کوڕە پارچەڵەکەی مام قادر لە باوکی پرسی:

– بابە، تەنیا مەولوود منداڵباز و شێرۆ مەدفەع منداڵبازن؟

– نەخێر، کوڕم.. زۆرن.

– ناویان چیە؟

– جەمیل دۆخین، قادر قەنینە، کەریم کەرگێ، تاهیر تەسبیح... گوێت لێیە! ئەوجا ئاگاداری خۆت بە!

– ئەوانە لەکوێن؟

– لە سینەماکان، لە مەسبەحەکان، لە بەردەرکی چایخانەکان دادەنیشن. لە هەموو شوێنێکن. ئیدی جارێکی دیکە نەچیتە سینەما و مەسبەح و چایخانە و مایخانان .. ها ! گوێت لێیە!



8

یاسین، برای یووسف، دوو ساڵ لە یووسف گەورەتر بوو، بە باوکی گوت:

- ڕۆژێک یووسف بە بەردەم حەمام سیرواندا دەڕوا، لە چایخانەکەی بەرامبەر حەمام سیروان «شێرۆ مەدفەع» ڕایدەگرێت و پێی دەڵێ: «وەرە با سەعاتێک بۆ تۆش بکرم».

باوکی یووسف، ڕووی کردە یاسینی کوڕی:

- شێرۆ مەدفەع کێیە؟!

- خوێڕییە. لە چایخانەکەی بەرامبەر حەمام سیروان دادەنیشێ. یووسف خۆی ڕۆژێک ئەمەی بۆم گێڕایەوە. دەیگوت: «ئەم خوێڕییە شەرم پێ دەفرۆشێ».

- منداڵبازە؟

- بەڵێ، بابە گیان. هەموو گەڕەک دەیناسن.

باوکی گوتی:

- دە هەستە، با بچین ناوی ئەم خوێڕییەش بدەینە مفەوەز وریا. هەر ئێستا!

یاسین گوتی: باش!

9

یاسین، لە هەمان قوتابخانەکەی یووسف (لە ناوەندیی کارۆخ) دەیخوێند. یاسین پۆلی سێیەم، یووسف پۆلی یەکەم بوو.



ئەو پاش نیوەڕۆیە قوتابییەکانی پۆلی یەکەم و سێیەم بە چاوی سووکەوە دەیانڕوانییە یاسین:

– یووسفی برای یاسین لاقە کراوە.

– یووسف ئەتک کراوە.

ئێستا بێگومان قوتابییەکان ئاوهای پێ دەڵێن!

ئیتر یاسینی برا گەورە چۆن نەبێتە فرمێسکێک و دانەچۆڕێتە ناخی زەوی!

«مەلایەک لاقەی کردووە»

«نەخێر، منداڵبازێکی گەڕەکەکەی خۆیانە»

«نەخێر، دەڵێن: مەلا فرنیچییەکەی گەڕەکی خۆیان تەعەددای لێ کردووە».

تازە ئابڕوویان چوو! ئابڕووی یاسین چوو. تەواو. عــەمــری یووسف نەمــێنێ؛ چۆن ئاوها لەبەردەم خــەڵک ســەرشــۆڕ و چاوشۆڕی کردن! شاڵڵا هەر چیتر نەدۆزرێتەوە!

10

دایکی یووسف، ئەو بەیانییە، تا نیوەڕۆ، لەناو ژنەکاندا، بە هەر دوو دەست هەر لە ڕووی خۆی دەدا و پرچی خۆی دەڕنییەوە:

– ئوووی... ناردم بۆ فڕنەکە سەموون بکڕێ؛ نەگەڕایەوە..



11

مام قادری قەیاغفرۆش گەواهیی دەدا:

سوێندم بەم بانگ و سەڵایە: مەلا چاو بە کلی فرنیچی، لە دەروبەری کاتژمێر حەوت و نیوی بەیانییەوە لە ماڵی ئێمە بووە. من ئەمە دووەم جارە ئیفادە دەدەم. من خۆ ئەم بەیانییەش هەمان گەواهیم دایە مفەوەز وریا... چۆن!؟ چیی دەگوت؟! دەیگوت: «لەسەر قەبران گەڕاومەتەوە و ماندووم»؟ بەڵێ؟ ئا، ڕاستە: کاتێ گەیشتە بەردەرگاکەمان هێنکەهێنکی پێ کەوتبوو، دەتگوت ڕاویان ناوە. بە منیشی گوت، گوتی «لەسەر قەبران گەڕاومەتەوە و ماندووم». چی؟! بۆ لەسەر قەبران بوو؟ ئێ ئاخر قەلەندەرەی، قورئانخوێنە. بەیانییەکی زووی ڕۆژی پێنجشەممە، مەلایەکی بەلەنگاز لەسەر قەبران چی دەکا جەنابی عەقید؟! بێگومان قورئان لەسەر گۆڕی مردووان دەخوێنێ، بەستەزمانە! قابیلە چی دەکا! کەسابەتەکەی ئاوهایە ئیتر: هەموو بەیانی و ئێوارەیەکی پێنجشەمموان دەچێتە سەر قەبران، قورئان لەسەر گۆڕی مردووان دەخوێنێ. خەڵکی خاوەن مردووش خێرێکی پێ دەکەن. من ئەوا دووازدە ساڵە دەیناسم. ئەو فرنییە بچکۆڵەیەشی هەیە لە تەیراوە. من دووازدە ساڵە «مەلا چاو بە کل» دەناسم، تا ئێستا هیچ قسەیەک یان کارێکی ناشیرینم لێی نەدیوە. چۆن؟ نەخێر. ئەمە بوختانە پێی دەکەن.. هممم؟! هەر چۆنێک بێ. لە خۆی بپرسن. نەخێر، لە خۆی بپرسن، ئەو خۆی پێتان دەڵێ. بەڵێ ئا،



من واتێدەگەم: «مەلا چاو بە کل» قسەی بۆ هەڵبەستراوە. دەنا پیاوێکی بەتەمەنی لەخۆگەڕاوەی دینداری وەک ئەو، هەرگیز تۆمەتی ئاوهای لێ ناوەشێتەوە، جەناب، ئێوەش ئەمە دەزانن. ئەم پیاوە سێ ساڵ زیاترە مەلایە، لەگەڵ فریشتان سەروکاری هەیە. چۆن؟ بەڵێ ڕاستە: قەیناکە مەلای مزگەوت نیە، بەڵام دەیان جار مەلا ئیزنیان داوەتێ بانگ بدا، قورئانخوێنە... مەلایەکی هێند دەستودامەن پاکە، دەیان مزگەوت مەمنوونیەتی پێشنوێژییان بۆ بکات. تەواو جەنابی عەقید، من گەواهیی خۆم دا. پرسیاری دیکەتان هەیە؟ چی؟! بۆچی بەو بەیانییە زووە هاتبووە ماڵی ئێمە؟ ئەوەتا: من مسۆگەرم لەمەشدا هەر بوختانیان بۆی هەڵبەستووە. «مەلا چاو بە کل» هەموو بەیانییەکی پێنجشەمووان کە لەسەر قەبران دەگەڕێتەوە، دێ سەرێک لە من دەدات و قاوڵتیی بەیانیم لەگەڵ دەکا. ژنی نەهێناوە، کەسی نیە، ئەگەر تەنانەت هەموو بەیانییەکیش هەر فراوینی خۆی لە ماڵی ئێمە بکا، چیی تێدایە؟ بەڵێ، زۆر برادەرمە. هەموو نوێژێکی جومعان پێکەوە دەکەین: هەندێ جار دەچینە مزگەوتی کوێتی، هەندێ جاریش دەچینە مزگەوتەکەی حاجی مەغدید. ئەرێ وەڵا سەری بچێ، نوێژی ناچێ. من؟ بەڵێ بە ئەسڵ خەڵکی کەرکووکم. لەوێ عەرزەمان هەیە، دوکانمان هەیە.. باوکم بەڕەحمەت بێ سێ خانووی گەورەی بۆم جێ هێشتبوو، قوربان؛ بەڵام ئیتر ئەمە زرووفە.. بە ناشکووری نەبێ،



گەلێک مەمنوونیشم. من دوو حەجم کردووە، قوربان.
مام قادری قەیاغفرۆش تفی لە دەم وشک ببوو، پرسی:
- بۆچی ئەم پرسیارە لە من دەکەی، گەورەم؟

12

مەولوود مندالّباز، هێشتا هەر سەرخۆش، - ملی بەسەر شانیدا شۆڕ ببۆوە، لیـقـاوێکی پیس بە دەمـیـدا هاتبـووە خـوارێ - تا کاتژمێر شەشی ئێوارەش هەر خەبەری نەبوبۆوە بۆئەوەی مفەوەزی تەحقیقی پۆلیسی تەیراوە لێی بپرسێ:
- کـاک مـەولـود، تۆ بەیانـیـیـەکـەی ڕۆژی پێنجشـەممە لەکوێ بووی؟

13

ئەو نیوەڕۆیە، مەیتی «ئیبۆ»ی کوڕە تاقانەکەی عومەر پۆخچی (کە تەنیا سـالّێک بوو بەشی کارەبای لە صناعەی هەولێر تەواو کـردبوو) لە شـەڕی قـادسـیـەی صـەدام لە سـەنگەری دیزفـوولەوە گەڕابۆوە بەردەم مزگەوتی حاجی شەهاب لە گەڕەکی ئیـسکان: یازدە گوللە سنگی سمیبوو.. بەلّقیس خانی دایکی یووسف لەناو تازیەی ژناندا، لەتەنیـشت پلکە مـامـزی عـومـەر پۆخـچی دانیشتبوو: خۆی کوێر کرد هێندەی بە هەنجەتی گەڕانەوەی مەیتی «ئیبۆ»، بۆ «مەیتی نادیاری» یووسفی کوڕی خۆی بگری.

چوارشانە، کەڵەگەت، سوورە، گڕەنگ، دەموچاوی لە شێرێکی بریندار دەچوو، گوتی:

- بەڵێ منم شێرۆ مەدفەع.

شێرۆ مەدفەع، تەمەنی، چل و پێنج ساڵێک دەبوو. برای بچووکی چوار برایان، کە هەموویان لە دامودەزگاکانی حکوومەت کاریان دەکرد. لەناو هەموویاندا، تەنێ ئەو ئاوها سەرسەری بوو. بەڵام لەگەڵ ئەمەش، بە هەر چوار براگەورەکەی - لە کاتی ئاوهادا - لەپشتی دەوەستان و لەسەریان دەکردەوە: بەتایبەتی برا هەرە گەورەکەی، «ڕائید نەعیم»، کە مەسئوول شوعبەی ئیستیخباراتی بەعس بوو لە شاری مەخموور.. تا ئێستا سێ جاران لەسەر تۆمەتی منداڵبازی بەری دابوو؛ جارێکیشیان لەسەر ئەوەی کە بەسەرخۆشی تەلەڤزیۆنی ناو چایخانەکەی مام بایزی شکاندبوو؛ جارێکی دیکەش لەسەر ئەوەی لەناو «حەمام شیفا» بە دامربۆکس لە نەقیب ئەمنێکی خەڵکی خانەقینی دابوو. دووای گیرانی، پۆلیس لێیان پرسیبوو «تۆ چۆن لە نەقیب ئەمنێک دەدەی؟»، وەڵامی دابۆوە گوتبووی:

- - لەناو حەمامەکە ڕووت بوو، من نەمزانی نەقیبی ئەمنە.

نەعیمی برا گەورەی، هەر جارێک بیویستایە بەری بدات، لە مەخموورەوە تەلەفۆنێکی بۆ شوعبەی ئەمنی هەولێر دەکرد، ئیتر سجنی سەرای هەولێر لەسەرەتادا بە کەفالەت، پاشان لە دادگا



چارەسەرێکیان بۆ دەدیتەوە و بەریان دەدا. بەم شێوەیە، خەڵک نەک هەر نەیاندەتوانی ڕقیان لێی بێتەوە، بەڵکو لێشی دەترسان.

مفەوەز وریا هەموو ئەم شتانەی لەبارەی شێرۆ مەدفەعەوە باش دەزانی، لێی پرسی:

– کاک شێرۆ، بەیانیی ڕۆژی پێنجشەم، یەعنی دوێنێ، لەکوێ بووی؟

شێرۆ مەدفەع گوتی:

– لە حەمام بووم. لەگەڵ قلەکەی خۆم.

مفەوەز وریا لێی خوڕییەوە:

– هەندێک بە ئەدەبەوە قسە بکە!

شێرۆ مەدفەع ئەنگوستیلە زێڕە سەر پڕ مووورووە درەوشاوەکانی لە پەنجەی خۆیدا دەسووڕاند، بێ مننەت بە مفەوەز وریای گوت:

– تۆ منت بانگ کردۆتە ئێرە فێری ئەدەبم بکەی یان تەحقیقم لەگەڵ بکەی؟!

مفەوەز وریا نەیدەوێرا پێی بڵێ «تەحقیقت لەگەڵ دەکەم و هەر دوو چاویشت دەردێنم»، پێی گوت:

– چۆن بۆم دەسەلمێنیت کە تۆ لەوکاتەدا لە حەمام بووی؟

شێرۆ مەدفەع گوتی:

– دەتوانی لە قلەکەم بپرسیت، دەتوانی لە وەستا مەغدیدی حەمامچی بپرسی! یان لە مام جەردیسی ناتر بپرسن، دەی.. خۆ ئەو بیست و چوار سەعات لە حەمامەکەیە: ئەو بەیانییە بە



دەستی خۆی پشتی منیش و قلەکەمی شوشت.. بڕۆن لە ئەو بپرسن. دەی !

شێرۆ مەدفەع لە کۆتاییدا هێور بووەوە:

- پاشان، مفەوەز وریا، ئەوا دەرکەوت: هەموو تەیرێک گۆشتخۆرن، تەنیا ناوی گورگ بەدە!

مفەوەز وریا پرسی «مەبەستت چیە؟».

- ئیشی ئێمە، حی علی الصلاە ئاشکرایە، بەڵام ئەو خەڵکەی دیکە، بانگ دەدات و لە قەبرستانان قورئانیش لەسەر گۆڕی مردووان دەخوێنێ، کەچی گورگە و لە پێستی مەڕدایە!

مفەوەز وریا خۆی لێ تووڕە کرد:

- تۆ بۆت نیە بەبێ بەڵگە ئەو تۆمەتە بخەیتە ئەستۆی کەسێکی وەک «مەلا چاو بە کل»!

شێرۆ مەدفەع گوتی:

- ئەسڵەن، ئەو مەلا چاو تەڕەماشە تەنیا پێش چوار ساڵ، هەموو منداڵانی ئەم شارەی لە زەواق نابوو.. بەم دووا دووایییە لەبرسان هات خووی دایە قورئانخوێنی و خۆی کرد بە مەلا!

- وس س س ..!

- خۆ ئێوە، کە خەڵکی ئەسڵی ئەم شارەن، دەبێ لە من باشتر ئەمە بزانن، جەنابی مفەوەز!

مفەوەز وریا دەیزانی کە شێرۆ مەدفەع بە ئەسڵ لە بنەماڵەیەکی دەوڵەمەند و دەسڕۆیشتووی مووسڵاوین و نەعیمی برا گەورەکەی،



کە مەسئوول شوعبەیە، دەتوانێ هەموو شتێکی لێ بکا؛ نەیوێرا پێی بڵێ «دەمت داخە و گوو بخۆ»، پێی گوت:

– تۆ بتوانە لێرە بەرگری لە خۆت بکە؛ عەلاقەت بەسەر خەڵکی دیکە نەبێ!

شێرۆ مەدفەع گوتی:

– ئاخر خۆ ئێستا هەموو خەڵک دەزانن «مەلا چاو بە کل ئەم کارەی کردووە»؛ لێیان ڕوونە: مەلا چاو بە کل لەناو فڕنییەکەی خۆیدا ئەم کارەی ئەنجام داوە! ئیدی بڕایەوە.

– تۆ خۆت دیوتە؟

– نەمدیوە، بەڵام هەموو خەڵک وای باس دەکەن.

– تۆ ئاگاداری خۆت بە کە خەڵک بە خراپ باست نەکەن، غەمی خەڵکی دیکەت نەبێ!

– هەرگیز کاری وا لە من ناوەشێتەوە.

– ماشەڵڵا.. شێرۆ مەدفەع..! ئەدی تازە باسی ئەوەت نەدەکرد کە بەیانیی پێنجشەممە خۆت و قلەکەت لە حەمام بوونە!؟

– ئەمە لەگەڵ قلی خۆم. بەڵام من بە حەیاتم بە بیرم نایە کارێکی خراپم بەزۆر لەگەڵ منداڵێک کردبێت. هەرگیز.

مفەوەز وریا لە کۆتاییدا گوتی:

– کاک شێرۆ، خاوەنی مەسەلەکە شکاتی لێت کردووە و گومانی خستۆتە سەر تۆ. تۆ لای ئێمە تەوقیف کراویت.

– مەبەستت چیە؟



- دەبێ چەند شەوێک لێرە بمێنیتەوە تا تەحقیقت تەواو دەبێ!

مەفەوەز وریا بانگی پۆلیسەکانی کرد بۆئەوەی شێرۆ مەدفەع ببەنە ژووری زندانەوە.

شێرۆ مەدفەع کاتێ چاوی بە کەلەپچەکانی دەست پۆلیسەکان کەوت، پەنجەی بەسەر گولّ و گولّباعەکانی پشتەدەستی خۆیدا دەهێنا؛ ئنجا لەبەرخۆیەوە بەتوورەبوونەوە هەناسەیەکی هەڵکێشا:

- ئای.. گەووادی مندالّباز!

مفەوەز وریا پرسی «کێ؟»

شێرۆ مەدفەع بە هەمان توورەیی و رِقەوە گوتی:

- قابیلە لەگەڵ تۆم بێ؟!

15

کاتژمێر یازدەی شەو، پۆلیسێک لەناکاو بانگی مفەوەز وریای کرد:

- گەورەم، مەولوود مندالّباز خەبەری بوویەوە.. فەرموو!

16

ئەو نیوەڕۆیە، دوو کوڕە مامەکەی یووسف، کارۆخ و کامیار، لەگەڵ دوو هاوڕێی هاوتەمەنی خۆیان، لە باخچەکەی مالّی یووسف دانیشتبوون. کارۆخ دەیگوت: من دڵنیام ئەمە کاری شێرۆ مەدفەعە.



کامیار دەیگوت: نەخێر، تاهیر تەسبیحە، چونکە ئەو هەرگیز وازی لە یووسف نەدەهێنا. هەمیشە بەدووایەوە بوو.

هاورێکەشیان دەیگوت: ئەدی جەمیل دۆخینی گەوواد؟!

هاورێکەی دیکەشیان دەیگوت:

- نەخێر. من پێم وایە پۆلیس هەڵەی نەکردووە.

17

ئەو پاش عەسرە، بەڵقیس خانی دایکی یووسف، لەژێر دارمێوەکەی ناوەڕاستی حەوشەی خۆیان، تەسبیحێکی سەد و یەک قل بەدەستەوە، چارۆگەیەکی سپی بەسەریەوە، دانیشتبوو.. دەوراندەوریشی هەمووی ژنی گەڕەک و خزمەکانی خۆی بوون: دایزە ویدادی ژنی بەدرەدین قەرە، دادە نەزیهەی ژنی ئەحمەد خۆخێ، پلکە بەدۆکەی نانکەر، فەخری خانی ژنی حاجی جەمال دۆغرەمەچی، خا نیهایەتی ژنی عەونییە فەندی، ژنە ناوەنجییەکەی سەعید کوورەچی، ژنە گەورەکەی عوسمان سەقای ئامۆزای.. هەموویان، دەتگوت لە پرسەیەک دانیشتوون، دانیشتبوون و دڵیان دەدایەوە.

ئامینەخانی ژنی عەبدۆک نەجاڕ، دەستەخوشکی دێرینی بەڵقیس خان، تەنیشتی چەپی هەرگیز بەرنەدەدا. جگەرەکانی لالێوی خۆیشی، یەک یەک بە عەرزەکەی بەردەم خۆی



دەکوژاندەوە، کە پاشان نەسرینی خوشکە بچکۆڵەکەی یووسف جارجار دەست بە گسکێکەوە دەهات رایدەماڵین.

ئامینەخان چەندین جاری دیکە، پێشتر، لەلای بەڵقیس خان باسی ئەوەی کردبوو کە چۆن عەبدۆک نەجاری مێردی، دەیان جار، نیوەشەوان یان بە چرقەی نیوەڕۆ، کوڕ و کاڵ و مێردمندالانی هێناوەتە ماڵەوە و بەبەر چاوی خۆیەوە ئیشی خراپی لەگەڵ کردوون.

ئەو پاش عەسرەش، دیسان، ئامینەخان (بەڵام ئەم جارەیان بە چرپە و بەدزییەوە) سەری لە بن گوێچکەی بەڵقیس خان نابوو، سوێند و قورئانی دەخوارد کە عەبدۆک نەجاری مێردی، نیوەشەوان یان بە قرچەی نیوەڕۆ، چەندین جار کوڕ و کاڵ و مندالانی هێناوەتە ماڵەوە و بەبەر چاوی خۆیەوە لاقەی کردوون.

بەڵقیس خان، دیسان، بەدەم بیستنی ئەم قسانەی ئامینەخانەوە، لەبەر خۆیەوە تەسبیحاتی دەکرد و دەیگوت: «استغفر الله.. استغفرالله..».

ئامینەخانیش، لەژێر نێوچەوانی گرژ و داگرتووی خۆیەوە، لەناو ژنەکاندا، هەوڵی دەدا وا دەری بخات کە گریانەکەی، بۆ یووسفی بەڵقیس خانە، نەک بۆ حاڵی پەرێشانی خۆی.



«مەلا چاو بە کل» لەلایەن جابیر جەنازەی باوکی یووسفەوە شکایەتی لێ کرابوو. هەر لە کاتژمێر نۆی بەیانیی ڕۆژی پێنجشەممەوە، دووای سووکە تۆژینەوەیەک، لە پۆلیسخانەی تەیراوەوە ڕاپێچیان کردبووە حەپسخانەی سەرا.

مەلا چاو بە کل لە هەموو ژیانیدا زیندانی نەدیبوو. ئەمڕۆ، لە ژوورێکی ئینفرادیدا دایاننابوو: چاوەڕێی ڕۆژی مەحکەمەی دەکرد.

مەلا چاو بە کل تەنیا خوشکێکی هەبوو: بەهیەجەخان کە ژنی ئەنوەر کۆترباز بوو، لەگەڵ یەک تاقە برایشی، کاکۆ، کە جاران دوکانێکی تۆمارکردنی شریتی گۆرانی و ڤیدیۆی هەبوو.. لەسەر فرۆشتنی کاسێتی گۆرانییەکانی «شڤانپەروەر» موخبیرییان لێدابوو؛ ئەویش لەترسی ئیعدام، چەند مانگێک پێش ئێستا دابوویە شاخ و ببووە پێشمەرگە.

بەهیەجەخان لەلای ماڵە خەزوورانی دەگریا:

- بەخوا، ماڵم قەبرە، مەغدیدی برام لەسەر کاکۆ گیراوە: چونکە ئشتەم کاکۆی برام موخبیرییان لێ دابوو، ئەویش ئشتەم چ بکا؟ بووە پێشمەرگە».



19

نزاری کوڕە پارچەڵەکەی مام قادری قەیماغفرۆش کە برادەر و هاوزای یووسف بوو، ئەو شەوە خەونێکی ناخۆشی دیتبوو: جەمیل دۆخین و کەریم کەرگێ و تاهیر تەسبیح.. بە هەر سێکیان، لەناو بەستەکەی ژێر پردی سەیداوە، دەستیان گرتبوو، دەیانویست بیبەن. نزاریش هەر هاواری دەکرد و کەس نەدەگەیشتە فریای. مام قادری قەیماغفرۆش نیوەشەو لەگەڵ هاوار و لاڵانەوەی کوڕەکەی خۆی خەبەری بوویەوە:

- لا حول و لا قوە الا باللە..

دووای ئەمە، بەیانییەکەی زوو، قادر قەیماغفرۆش بەپەلە خۆی گەیاندە زیندانی قشلە، بەڵام نەیتوانی بچێت سەردانی مەلا چاو بە کلی هاوڕێی بکات؛ پاسەوانەکان پێیان گوت: «تەنیا دووشەموان مەهاجە هەیە». بەپەلە نامەیەکی بۆ «مەلا» ناردە ژوورەوە:

«مەولوود منداڵباز لە ژووری زندانەکەی خۆی لە تەیراوە ڕایکردووە و پۆلیس بەدووایدا دەگەڕێن».

20

عەقید عەلی، گازاندەی لە مفەوەز وریا دەکرد:

- دەبووایە دەمودەست بتناردایەتە زیندانی سەرا!



- گەورەم، جارێ هێشتا تەنانەت یەک قسە ئیفادەیشیمان لێی وەرنەگرتبوو. جگە لەمەش باوکی تەعەددالێکراو تەنیا شوپهەی لەسەر هەبوو و هیچی تر!

عەقید عەلی گوتی:

- ئەگەر تەنیا شوپهە بێت، بۆ ڕادەکا ؟!

- خۆ من دەستی خۆمم بۆن نەکردبوو؛ چوزانم ڕادەکا.

- هەر چۆنێک بێت، ئەم ڕاکردنەی ئەو، لەسەری دەنووسرێت و حاکم حسێبی بۆ دەکات.

- دەبێتە بەڵگەیەک لەسەری.

ئەو ڕۆژەی مەولوود منداڵباز زیندانە بچووکەکەی مەخفەری تەیراوەی شکاندبوو و ڕایکردبوو، تەرمی پازدە «سەربازی شەهید» بە جارێک، لە سەنگەرەکانی عەبادان و قەسری شیرینەوە گەڕابوونەوە هەولێر: یەکێک لەوانە تەرمی کوڕە تاقانەکەی حاجی مورادی قاپقاپچی بوو کە تازە ژنیان بۆ گواستبۆوە! مەخفەری تەیراوە دەبووایە ناونیشانی خاوەن ئەو تەرمانە بدۆزێتەوە و پەیوەندی بە خاوەنەکانیان بکات. مەخفەری تەیراوە مەژغوول بوو. ئەو ڕۆژە هەرایەک بوو نەبێتەوە: هەولێر هەموو ڕژابووە بەردەم مەخفەری تەیراوە، هەر کەسێک وایدەزانی کوڕی خۆیەتی «شەهید کراوە» و تەرمەکەیان گەڕاندۆتەوە.



عەقید عەلی دەیگوت:

– مەولوود منداڵباز ئەو دەرفەتەی قۆزتەوە و توانی ڕابکات.

21

قادر قەیماغفرۆش خۆی گەیاندە لای جابیر جەنازەی باوکی یووسف:

– مام جابیر، تۆ پیاوێکی خواناسی، گوناحت دەگا ئابڕووی پیاوێکی دینداری وەکو «مەلا چاو بە کل» دەبەی!

مام جابیر بەم قسەیە زۆر تووڕە بوو:

– دەی، یاخوا نوخشە لە کوڕی تۆش بێ! تۆ واتێدەگەی کە هێشتا من حەیای خەڵک دەبەم..؟!

مام قادری قەیماغفرۆش، لەبیری چووبوو کە دەبووایە تەقدیری ئەوە بگرێ چ کارەساتێک بەسەر مام جابیردا هاتووە. هێورتر گوتی:

– مام جابیر، ئێستا کە ئەو مەولوودە خوێڕییە زندانی شکاندووە و ڕایکردووە، ئەمە بەڵگە نیە بۆئەوەی بزانین تاوانبار کێیە؟

جابیر جەنازە گوتی:

– ئەگەر منیش داوا بکەم، حاکم خۆی بەری نادا.

– بۆچی؟



– چونکە تاوانەکە لەناو فڕنییەکەی «مەلا چاو بە کل»دا ڕووی داوە.

22

ئەو نیوەڕۆیە، دوو کوڕە مامەکەی یووسف، کارۆخ و کامیار، تەمەن سێزدە و چواردە ساڵان، لەگەڵ دوو هاوڕێی هاوتەمەنی خۆیان، لە باخچەکەی ماڵی یووسف دانیشتبوون: هەر یەکەیان بە چرپە چیرۆکی خۆی بەدەست منداڵبازەکانی گەڕەکی خۆیان دەگێڕایەوە: سەلیم ساڕووخ، قادر قەنینە، کەریم کەرگێ، بیج حەسەن..

عەسرەکەیشی، یاسین، لەگەڵ کارۆخ و کامیاری دوو کوڕە مامەکەی، لە تازیەی ئیبۆی کوڕە تاقانەکەی عومەر پۆخچی هەستابوون، پشتیان لە مزگەوتی شێخی چۆلی، بەرەو ماڵەوە دەگەڕانەوە.. کاتێ گەیشتنە بەردەم چایخانەکەی «مام سەلیمی لاسووتای» دەنگی عەتابەیەکی سعد الحلی لەناو چایخانەکەوە دەهات. کارۆخ تەماشای عەسکەرە عارەبەکانی دەکرد: تاک تاک جووت جووت لەولاتریشەوە پۆل پۆل لە حەمامەکەی بەرامبەر چایخانەکەوە دەهاتنە دەرەوە و خۆیان دەکرد بەناو چایخانەکەدا (کارۆخ جارێکیان چووبووە ناو چایخانەکە قومێک ئاو بخواتەوە، بەبیریەتی «حمدیە صالح و بناتها» قژیان تا سەر سمتی خڕیان کراوە، سنگ و مەمک نیمچە ڕووت، لە تەلەڤزیۆنەکەوە، بەدیار



فیکە و هەرای عەسکەرە عارەبەکانەوە، بەدەم گۆرانییەوە خۆیان بادەدا و سەمایان دەکرد. کارۆخ ئەو ڕۆژە زۆر حەزی دەکرد ئەویش بچێت قەیرێک تەماشای سەمای نیمچەڕووتی حمدیە صالح و کچەکانی بکات؛ بەڵام چەندی دەکرد نەیدەوێرا بە تاقی تەنیا لەناو ئەو هەموو عەسکەرە عارەبە حلاوی و بەصراوی و صەحراوییە دابنیشێت!)؛ لەو دەمەدا یاسین پەنجەی بۆ ناو چایخانەکە درێژکرد و زنجیرەی خەیاڵی کارۆخی پچڕاند و گوتی:

- ئەمە «نەجۆ نازدارە»، جەماعەت!

کامیار گوتی: نەجۆ نازدار کێیە؟!

- قلی سەلیم سارووخ.

کارۆخ، تەمەنی سێزدە ساڵان بوو، گوتی:

- قل یەعنی چی، یاسین؟

- یەعنی وەک ئەوەی ببێتە ژنی.

کارۆخ یەکەم جار بوو شتی وا ببیسێت. کامیار ویستی باشتر ئەم نهێنییانەی لەلا ئاشنا بکات:

- قلەکەی جەمیل دۆخینیش ناوی «مەغە بێ مووە».

- مەغە بێ موو؟

یاسین پێکەنی، گوتی:

- ئەوەی تاهیر تەسبیحیش: «خەلیل خڕێ».



23

عەبد گولْباع، برای مەولوود مندالْباز، دوکانی چاکردنەوەی رادیۆ و تەلەڤزیۆنی هەبوو، گوتی:

- ڕاستە ئەو برای منە، بەلاّم من لە ئەو بەرپرس نیم. بۆ خۆتان بڕۆن بیدۆزنەوە.

مفەوەز وریا لە عەبد گولْباعی پرسی:

- چووە بۆ مووسلْ؟

- من نازانم لەکوێیە و چووە بۆ کوێ. خۆ لەگەلْ ئێمە ناژی!

مفەوەز وریا وای بە باش زانی سەردانێکی برا گەورەکەشیان بکات، سەعد، کە لە بانقی رافیدێن فەرمانبەر بوو.

24

خالْی یووسف، قادر قیرۆ (بۆ خۆیشی کاتی خۆی مندالْباز بوو) مندالْبازەکانی تەیراوە و تەعجیل و خانەقا و تەنانەت ئەوانەی گەڕەگی عارەبانیشی یەک یەک دەناسی؛ بە بەلْقیس خانی دایکی یووسفی گوت:

- بەلْقیس، خوشکی خۆم، غەمت نەبێ.. تۆ دەزانی: من بۆ خۆم لە خەتی مووسلْ ئیش دەکەم.. بەخوا لە ماوەی یەک هەفتەی داهاتووودا پەتی لە مل دەکەم و وەکو سەگ دەیهێنمەوە بەردەمت. هەر ئێستاش هەموو برادەرە شوفێرەکانی خۆم کە لە خەتی مووسلْ ئیش دەکەن، ئاگاداردەکەمەوە. بەلْێنیشت دەدەمێ ئەگەر مەولوود



ئەم کارەی کردبێ، بەدەستی خۆم لە ناوەڕاستی شار بیکەم بە عیبرەت و هەلاهەلای بکەم.

دایکی کلۆڵی یووسفیش هەر قژی خۆی دەرنییەوە و دەلالایەوە:

- یووسف.. یووسفم ڕۆ ! لە من ڕۆیی..

25

«جابیر جەنازە»، باوکی یووسف، پیاوێکی درێژکۆڵەی لاوازی بێ هێز بوو. لە سەری جادەکەی لای ماڵی خۆیان دوکانێکی بچکۆڵەی لێفەدروویی هەبوو. پیاوێکی بەلەنگاز و سادە و هەمیشە بێدەنگ، خەڵک لەبارەیەوە دەیانگوت «مێش لە دەمی خۆی دەرناکا». ئەو ڕۆژە، وەک شێتی لێ هاتبوو، سەری دنیای لێ هاتبووەوە یەک، بە یاسینی کوڕە گەورەکەی خۆی دەگوت: «هەر دەبێ بیدۆزینەوە! بۆ کوێ دەچێ!؟ قوڕ بەسەر ئەژدادیشی!».

جابیر جەنازە ئەو ڕۆژە تەنانەت نەچووە نوێژی جومعەش، هەر دەگەڕا و لەگەڵ یاسینی کوڕە گەورەکەی، سۆراغی مەولوود منداڵبازیان دەکرد. یاسینیش زوو زوو بە باوکی دەگوت:

- دەبێ دەستی ئەوی تێدا بێ، بابە؛ دەنا بۆچی ڕادەکا!

- بڵێم چی، کوڕم.



یاسین بە باوکی گوت:

– مـــەفـــەوەز وریا دەڵـێ: «مـــەولـوود منداڵبـــاز ڕایکردووە بـۆ مووسڵ».

باوکی یووسف گوتی:

– لە بنی دنیاش بێ، هەر دەیدۆزینەوە، کوڕم.

26

ڕۆژی دووشـەممە، پێنجـەمین ڕۆژ بوو کـە مـاڵ یووسـفی تێـدا نەبێت. ماڵەپلک و ماڵە مام و ماڵە خاڵ و ژنانی دەرودراوسێ، پەیتـا پەیتـا دەهاتنە مـاڵی یووسف. لەناو ژنانیـشـدا خـەبەر بڵاوببۆوە: «مەولوود منداڵباز لەدەست پۆلیسەکانی زیندان غاری داوە و چووە بۆ مـووسڵ: پۆلیس لە هەمـوو شـوێنێک بەدووایدا دەگەڕێن».

دایکی یووسف، ئەو ڕۆژە لەناو ژنانی میواندا هەر دەلاڵایەوە:

– بەقوربانی بم! یووسف جوان بوو. جوانیی خۆی بوو کە سەری خوارد!

27

ئەو شەوە، دووای ئەوەی میوان ماڵیان چۆڵ کرد، یاسین، خزایە پاڵ باوکی و بەدەم گریانەوە بە باوکی گوت:



- بابە، من مەکتەب جێ دێڵم و چیتر دەوام ناکەم.

- بۆچی کورِم؟

یاسین گریا:

- بابە، یووسف حەیای هەموومانی برد.

باوک خەریک بوو بداتە پرمەی گریان:

- نا، کورِم، یووسف مندالّە.

- مندالّی چیە؟ حەیای هەموومانی برد!

- خەڵکی گەورە حەیای ئێمەیان برد. خەڵکی گەورە شەرەفی ئێمەیان شکاند. یووسف مندالّە. تێگەیشتی!

باوکی یووسف لەنێـــوان تووڕەبوون و بەزەیی هاتنەوەدا لە یاسینی خوڕییەوە:

- جارێکی دیکەش گووی وا نەخۆیت!

28

نیـوەڕۆیەکی گـەرمی هاوین بوو، دایکی یووسف بەبیـریەتی و وەک فیلمێک دێتەوە پێش چاوی: یووسف دەسەسرێکی تەنک بەسەر پشتەدەستییەوە، گەڕایەوە دەگریا.

یووسف لە دوکـانێکی ئوتووکـردندا شـاگـرد بوو «مکوی ١٤ تموز». ئەو نیوەڕۆیە، وەستا ستاری ئوتووچی لە کاتی ئیشکردندا نەیزانیبوو دەستی یووسف لەسەر زەمینەی ئوتووەکە بووە، ئامێری



ئوتووی هەڵمەکەی داگرتبووە خوارەوە و پشتەدەستی یووسف یەکسەر چززەی لێ هەستابوو.

ئەو سووتانە، بەو ئوتووە گەرمە گەورەیە، سەرلەبەری چەرم و پێستی پشتەدەستی یووسفی داڕزاندبوو. ئەو نیوەڕۆیە، یووسف لە باوەش دایکی خۆی هەر دەگریا و دەلالایەوە.

- کوێرایم دایە، ئێستاش هەر ئەو ناڵینەی لە گوێچکەمدا دەزرنگێتەوە.

دایکی یووسف، لەم عەسرەی بێ یووسفیدا، ئەم پشتەدەست سووتانەی یووسفی بیرکەوتبۆوە، هەر شینی دەگێڕا و لە ڕووی خۆی دەدا: «بەقوربانی بم. لە کەس نەڕۆیی، لە من ڕۆیی..

یووسف تەمەنی پازدە ساڵ بوو، جوانکیلە و هێمن و ژیر. جوانییەکەی لە دایکییەوە، هێمنییەکەی لە باوکییەوە، ژیرییەکەیشی لە سروشتی خۆیەوە بۆ مابۆوە.

سەبارەت بە نەداریی باوکی، یووسف ساڵێک درەنگتر لە تەمەنی خۆی چووە بەر مەکتەب. کاتی خۆی، دایک و باوکی هەر ئاگاشیان لێ نەبوو کە یووسف کاتی چوونە مەکتەبی هاتووە، قادر قیرۆی خاڵی دەستی گرت و بردی لە قوتابخانە قەیدی کرد.

یووسف تا ئەوکاتەی لە قوتابخانەش ناوی تۆمارکرا، هەر گوڵەبەڕۆژە و بنێشتی، بەسەر سنییەکەوە، لە شەقامەکان دەفرۆشت.

مـام جـابیـری باوکی، حـەزی نەدەکـرد یووسف کـار بکات، دەیگوت «هەتا مـاوم دەبێ هەر بۆ خـۆم بەخـێـویان بکەم» ، بەڵام دایکی، دەیگوت «نەخێر، با کار بکات و فێری کاسبی ببێت» .

یووسف کـاتێ چووە بەر خـوێندن، ئەوەی لە کـۆڵ بووەوە کـە لە بەیانیـیـەوە تا ئێـوارە کـار بکات. خـاڵۆکـەی، بردی بۆ لای برادەرێکی زێڕنگەری خۆی، لە لای ئەو کردی بە شاگرد.

هەمـوو ئێـوارەیەک، کـاتێ دەگـەڕایەوە مـاڵ، دایکی دەسـتی لە ملی دەکرد و پێی دەگوت:

- کوڕم، پیاو نابێ دەستوپێ سپی دەربچێت! بۆ خۆت لای ئەم پیاوە زێڕنگەرە فێری زێڕنگەری دەبیت.

باوکیشی، بۆ گاڵتەپێکردن دەیگوت:

- ئا، ئا، کـوڕم، هەر دوو سـاڵی دیکەیە ئیـدی دەبیت بە زێڕنگەرێک لە هەمـوو هەولێـر تاک بێ! ئەرێ وەڵڵا، هەر دوو سـاڵی دیکەیە، هەمـوو زەندی دایکت دەکـەی بە بازنی عـەیار بیست و یەک.

دایکیشی پێدەکەنی. بە یووسفی دەگوت:

- کوڕم گوێ مەدە باوکت، ئەو گاڵتەت لەگەڵ دەکا و حەزناکا هیچ کامێکتان کار بکەن!

- نەوەڵڵا نا کوڕم گوێ مەدە باوکت..

- بەخوا بزانە دەبێتە چتۆ زێڕنگەرێک!

هێـشـتـا هەفـتـەیەک بەسـەر کـارەکـەی یووسف تێنەپەڕیبـوو،



نیوەڕۆیەک وەستا جەردیسی زێڕنگەر، ژنێک هاتە دوکانەکەی. یووسف چاوی لێیان بوو: لەناو دوکانەکە کەوتنە پستە پستی نێوان خۆیان. یووسف لە قوولایی ناو دوکانەکە دانیشتبوو، نەیدەویست وای پیشان بدا ئاگای لەوانە، مەژوولی تواندنەوە و لەحیمکردنی هەندێ پارچەزێڕ بوو. لەناکاو، وەستا جەردیس بانگی کرد:

– یووسف! وەرە بڕۆ کیلۆیەک تەماتە بکڕە!

لە دەرەوە باران دەباری، یووسف بەبەر بارانەکەدا چووە ناو قەیسەری، کیلۆیەک تەماتەی کڕی و هاتەوە، دیتی: وەستا جەردیس و ژنەکە پێکەوە چوونەتە ناو قوولایی دوکانەکەوە و یەکتر هەڵدەپشێون.

– ئەمە کیلۆیەک تەماتە، وەستا!

وەستا جەردیس گوتی:

– چیە ئەوە؟ تۆ تەماتەت کڕیوە؟!

– ئەدی جەنابت نەتگوت «تەماتە»؟

– نەخێر، کوڕم، من گوتم «بیبەر»، بچۆ دەی، ڕاکە، کیلۆیەک بیبەر بکڕە!

لە دەرەوە باران دەباری. یووسف بەبەر بارانەکەدا دیسان گەڕایەوە ناو قەیسەری، کیلۆیەک بیبەری کڕی و هاتەوە. دیتی: دیسان وەستا جەردیس و ژنەکە، لە باوەش یەکتر، مەژوولی یەکتر بوون:



- فەرموو وەستا، کیلۆیەک بیبەر!

وەستا جەردیس دیسان خۆی لێی تووڕە کردەوە:

- چیە ئەوە تۆ بیبەرت کڕیوە، کەرە!

- ئەدی تۆ نەتگوت «کیلۆیەک بیبەر» ؟

- نەخێر، من گوتم: «دەسکێک توور و دەسکێک کەرەوز، کوڕی خۆم». زووبە، دەی..!

لە دەرەوە هێشتا هەر باران دەباری، یووسف دیسان بەبەر بارانەکەدا چووەوە ناو قەیسەری، «دەسکێک توور و دەسکێک کەرەوز»ی کڕی و هاتەوە، دیتی: وەستا جەردیس و ژنەکە هێشتا هەر پێکەوە، لەناو قووڵایی دوکانەکەدا یەکتر هەڵدەپشێون.

- ئەمە «دەسکێک توور و دەسکێک کەرەوز»، وەستا!

وەستا جەردیس گوتی:

- چیە ئەوە؟ تۆ توور و کەرەوزت کڕیوە؟!

- ئەدی جەنابت نەتگوت «دەسکێک توور و دەسکێک کەرەوز» ؟

- نەخێر، کوڕم، من گوتم «کیلۆیەک باینجان». تۆ چەند کەری؟! ڕاکە، دەی؛ بچۆ کیلۆیەک باینجان بکڕە!

لە دەرەوە هێشتا هەر باران دەباری، یووسف دیسان گەڕایەوە ناو قەیسەری، کیلۆیەک باینجانی کڕی و هاتەوە؛ دیتی: ئەم جارە دوکانەکەیان داخرابوو. دیار بوو وەستا جەردیس لە دیوی ژوورەوەڕا قەپەنگی دوکانەکەی ڕاکێشابووە خوارەوە.



یووسف لەو ڕۆژە باراناوییەدا تا ئێوارە هەر بیری لە وەستا جەردیس و ژنەکە دەکردەوە، پاشان لەناکاو حەزی کرد چیرۆکەکە بۆ باوکی بگێڕێتەوە. باوکی یووسف، دووای بیستنی چیرۆکەکە، دەمودەست بڕیاری دا و بە یووسفی گوت:

- جارێکی دیکە ناچیتەوە لای ئەم سەرسەرییە!

دایکی، لەسەر خوانی نانی ئێوارە بوون، پرسی:

- بۆ؟

مام جابیر، ڕووی کردە یووسف، گوتی: بۆی بگێڕەوە!

ئیتر، لەو ڕۆژەوە، هەمیشە، دایکی، لەڕێگای خاڵۆکەیەوە، یووسفی دەبرد لە دوکانێک دەیکردە شاگرد، باوکیشی، بەپێچەوانەی ئەو، دووای ماوەیەک، دەچوو لەو دوکانە دەری دەهێنا.

شەوێک، لەناو جێ، دایکی یووسف بە جابیری گوت: «ئەمە چییە: من هەر دەمەوێ ئەم منداڵە فێری پیشەیەک بێت، دایدەنێمە بەر کارێک و تۆ دووای هەفتەیەک دەچی دەریدەهێنی؟».

جابیر جەنازە پێش ئەوەی دوکانی لێفەدوررینەکەی بگوازێتەوە گەڕەکەکەی خۆیان لە تەیراوە، چەندین ساڵ بوو لەناو بازاڕی گەورە شاگردە پەڕەچی بوو. باش دەیزانی ناو بازاڕی گەورە و قەیسەری کێی تێدایە و چیی تێدا دەکرێ! یەک بە یەک قەساب و زێڕنگەر و بەقاڵ و کوتاڵفرۆش و کەبابچی و نەجارەکانی ناو



قــەیســەری و بازاڕی گــەورەی دەناسی. بە بەڵقــیــسی دایکی یووسفی گوت:

- بەڵقیس، تۆ بیر لە شتێک دەکەیتەوە و من بیر لە شتێکی دیکە..

- تۆ بیر لە چی دەکەیتەوە؟

- من پیــاوی ناو بازاڕم و باشــتــر لە تۆ ئەو پیــاوە خــوێڕی و تۆڕییـــانە دەناسم کــە تۆ پێت وایە یووسف لەلایان فــێـــری کەبابچێتی و نەجاڕی دەبێت!

- من دەڵێم بەڵکو دەستوپێ سپی دەرنەچێت و بۆ خۆی فێری پیشەیەک ببێت!

جابیر جەنازە دەیزانی لەناو بازاڕ و چایخانە و کووچە و کۆڵانان ، بە ناوی شاگردییەوە چی بە منداڵ و مەزنان دەکرێت، گوتی:

- بەڵقــیس، تۆ تەمــاشــای بکە! یووسف (بە قــوربانی بم) تۆ دیوتە: دەڵێی بووکەشووشەیە! دڵم نایێ لە هەموو جێیەک ببێتە شاگرد! تێگەیشتی!

- ئەدی چی بکا؟

جابیر بەتووڕەییەوە:

- یووسف جوانە.. جوانکیلەیە.

بەڵقیس جەختیی کردەوە:

- ئەدی هەر بە کۆڵاناندا بسووڕێتەوە؛ خوێڕی دەربچێ؟

- بۆ خوێڕی دەردەچێ؟



- منداڵ ئەگەر کارێک نەکا، ناچارە هەر بە کۆڵاناندا بسووڕێتەوە.

- با بێتە دوکان و بەردەستیی خۆم بکا.

- ئەدی یاسینت لەلا نیە؟

- با بە نۆرە بێن.

- دە کەواتە، با یووسف لەلای خۆت بێ و یاسین شاگردی بکات!

جابیر جەنازە، لەناو جێ، عادەتی بوو: کاتێ زۆر تووڕە بووایە، دەیگوت: «عەجەجاااایب!».

- دە باشە، دەی.

- یووسف جوانە، بەڵقیس. دڵم نایە لە هیچ شوێنێک ببێتە شاگرد و تەواو. کوڕەکەی حاجی وەهاب چەخماخچیت بە بیرە چیان پێ کردبوو؟

- پیاوەکە، دەی! خۆت چۆنی بە باش دەزانی، ئەوە بکە!

- بە فێڵی ئەوەی کە بیبەن ئوتوومبیلێکی پێ چاک بکەنەوە، بردبوویانە ناو زوورگەکانی کەندێناوە، لەوێ تێر تێر ئیشی خۆیان لەگەڵ کردبوو و هێنابوویانەوە.. هەڕەشەی ئەوەشیان لێ کردبوو کە لەلای کەس قسە نەکات دەنا دەیکوژن، تا وای لێهات وردە وردە وەستا فیتەرەکەی خۆیشی پێی فێر ببوو. تا لە کۆتاییدا لەژێر وەستاکەی خۆیدا گیرا و هەموو شتێکی بۆ پۆلیس و بۆ دایک و باوکی خۆیشی گێڕایەوە!



- وەیش، چ بێزەوەریت، جابیر. دوور بێ یاخوا. خۆ کفرم نەکرد!

- دە بنوو، بنوو..!

- خەوم لێ ناکەوێ، جابیر.

- بەبیرتە دەمگوت: «یووسف جوانکیلەیە، با نەبێتە شاگرد!

- بەقوربانی بم،. ئنجا خۆ لە کاتی شاگردیدا وای بەسەر نەهات؟! من ناردم بۆ فرنی، بچێ سەموونم بۆ بکرێ (هەی بە قوزەڵقورتم بێ!). ناردم سەموونم بۆ بکرێ.. نەگەڕایەوە..

بەڵقیس خان دەستی کردەوە گریانی شەوانەی خۆی..

29

یاسین، نیوەشەو، خەونێکی ناخۆشی بینی:

کۆمەڵێک خوێری و تۆڕی و منداڵباز، بە هەموویان دەورەیان دابوو. سەلیم ساڕووخ، کە منداڵبازێکی گەڕەکەکەی خۆیان بوو، لێی هاتە پێشەوە و دەستی ڕاکێشا، لەناو منداڵباز و خوێڕییەکاندا قوتاری کرد، ئنجا سواری پاسکیلێکی کرد و پێی گوت:

- بچۆرە چایخانەکەی عومەر پاڵەوان، ئێستا منیش دێمە ئەوێ. ڕاکە!

یاسین لەو دەمەدا یووسفی برای دەبینی هاواری دەکرد:

- یاسین، نەکەی، سواری پاسکیلەکەی سەلیم ساڕووخ نەبیت!



فیێڵت لێ دەکا ، دەتبا ! سواری پاسکیلەکەی نەبی! دەتبا ! دەتبا ئەتکت دەکا ! نەکەی سواری پاسکیلەکەی ببی!

یووسف لە خەونەکەی یاسینی برایدا هەر هاواری دەکرد و دەکڕووزایەوە..

30

- خەڵکی هەولێر، کەس کچ و خوشک و ژنی خۆی ناهێنێتە دەرەوە. ئیدی پیاو لەم شارەدا ناچار دەبێ عاشقی هاوجنسی خۆی بێ.

- استغفرالله.. یەعنی چۆن، دختۆر؟

- تۆ ئەمسەر تا ئەوسەری بازاڕی هەولێر تەی دەکەی، ژنێک یان کچێک نابینی.

- ئێ..!؟

- ئەم شارە گەورەیە پیاوێکی تێدا نیە.. کە ژنەکەی خۆی یان کچەکەی خۆی بنێرێتە دەرەوە یان هیچ نەبێ لەگەڵ خۆی بیانهێنێتە دەرەوە.

مام قادری قەیاغفرۆش گوتی:

- ئنجا ئەمە پەیوەندیی بە منداڵبازییەوە چیە؟

دکتۆر زەکەریای کوڕی ئەحمەدئاغای دۆغرەمەچی، کە تازە دکتۆرای لە بواری نژادریی هەناو لە لەندەن هێنابۆوە و عیادەیەکی پزیشکیی لە نزیک دەرمانخانەی شیمال کردبۆوە، بە مام قادری



گوت:

– ئەم بەزمەی منداڵبازی، لە هەولێر، بەرەنجامی ئەم دابڕانەی جنسی نێر و مێیە لە یەکتری.

– چۆن؟

– کچ و کوڕ ئەگەر هەر لە منداڵییەوە بتوانن یەکتر ببینن و چاویان بە یەکتر بکەوێ، یان هیچ نەبێ ئەگەر لە تەمەنی هەرزەکارییەوە بتوانن یەکتر بناسن، ئەوا کەڵکەڵە و هەوەس و ئارەزووی پیاو هیچ نەبێ کەمێک دادەمرکێتەوە و لە هەمان کاتدا پیاو ئەوکاتە باش باش لەوە تێدەگات کە کچ بە مەخلووقێکی جوانتر و شایستەتر بۆ خۆشەویستی بزانێت، لەچاو کوڕ.

مام قادری قەیاغفرۆش، سەری لەم قسانەی دکتۆر زەکەریای کوڕی «ئەحمەدئاغای دۆغرەمەچی» سوڕمابوو.

31

«ڕائید نەعیمی برا هەرە گەورەکەی شێرۆ مەدفەع مەسئوول شوعبەی ئیستیخباراتی مەخموورە، تا ئێستا سێ نۆط الشجاعەی قادسیەی صدامی دراوەتێ و دەستی لەناو حکوومەتدا دەڕوا و پیاوێکی زاڵمە».

یاسین ئەم قسانەی لە دڵی خۆیدا بە خۆی دەگوت و دەترسا. دەترسا لەوەی کە ڕائید نەعیم (سەبارەت بەوەی کە شێرۆی برای



لە سۆنگەی یووسفی برای ئەم گیراوە) شەقاوە و شەلڵاتییەکان هان بدات و ئەمیش تووشی چورتمێک بکات، یانیش خۆ لە دەستی دێ بچێ باوکی بە گرتن بدات و بڵێ «ئەم عائیلەیە عائیدوونن یان پەیوەندییان بە پێشمەرگەوە هەیە..

32

مام جابیری باوکی یووسف بە عەقید عەلیی گوت:

– من بۆ خۆم دەچمە مووسڵ بەدووایدا دەگەڕێم.

– چۆن؟

– خۆم و یاسینی کوڕم دەچین.

عەقید عەلی کەوتە ئامۆژگاریی مام جابیر:

– نەخێر. ئەمە ئیشی خۆمانە. لەم ڕۆژانە دەیدۆزینەوە. غەمتان نەبێ!

– نەخێر.

– چۆن؟

– مەولوود منداڵباز ئەو پیاوە نیە کە ئێمە بۆ خۆمان نەتوانین بیدۆزینەوە.

مەلای مزگەوتی شێخی چۆلی، لەو دەمەدا، بانگی نیوەڕۆی دەدا. لە کەبابخانەکەی «خالید بیریێژی» ، مام قەرەی پینەدۆز، وەستا ئەسکەندەری بندیان، لەگەڵ مام بەکری بیرچی دانیشتبوون



نانی نیوەڕۆیان دەخوارد. لە تەنیشتیشیانەوە، عەبد گوڵباع، برای مەولوود منداڵباز، دانیشتبوو ئەویش نانی دەخوارد. گۆرانییەکەی فازڵ عەواد لە تەلەڤزیۆنە رەش و سپییەکەوە دادەڕژایە ناو تەقە تەقی قاپ و کەوچک و قسەکانیانەوە:

« لا خەبەر لا

«چەفییە لا

«حامز حلوو   لا شەربەت..

33

– مەولوود باش خۆی قوتار کرد، کاک عەبد!

– دەڵێن «رایکردووە بۆ مووسڵ» ؟

– بەخوا، لە بنی دنیاش بێ، هەر دەیدۆزنەوە.

– باشە، ئەم برا بەدبەختەت بۆچی ئەم بەزمە تەرک ناکا.. کاک عەبد ؟

– چی لێبکەم؟ چەندی پێی دەڵێین. فایدەی نیە.

– جارێکیان گوتبووی «پیاو لە ژن بووە، چۆن دەبێ بە لای ژندا بچێتەوە ؟» .

وەستا ئەسکەندەری بندیان گوتی:

– لا حول و لا قوە الا بالله...



34

عەبد گوڵباع، برا گەورەکەی مەولوود منداڵباز، بۆ ئێوارە، لە نادی مەهەندسین لەسەر قومارکردن بوو، بەپەلە نامەیەکی بۆ مەولوودی برای نووسی و دایە دەست مامۆستا مورسەلی برادەری خۆی کە بۆ سبەینێ دەچووە پرسەی خزمێکی خۆی کە لە قادسیەی صدامدا «شەهید» ببوو و تەرمەکەی گەڕابۆوە مووسڵ. عەبد گوڵباع لە نامەکەیدا داوای لە مەولوودی برای کردبوو بەهیچ شێوەیەک لە مووسڵ نەمێنێتەوە و بچێت بۆ بەغدا: چونکە پۆلیس ئێستا پێیان زانیوە کە ئەو لە مووسڵە و.. بەدووایدا دەگەڕێن.

35

برا یەکی دیکەی مەولوود منداڵباز، سەعد، لە بانقی ڕافدێنی هەولێر کاری دەکرد، پیاوێکی شیک، هەمیشە گوڵێکی زەردی لە یەخەی خۆی دەدا. لەناو فەرمانبەرەکانی ئەوێدا، ڕۆژێک توورە بوو گوتی:

- نیوەی ئەم هەولێرە منداڵبازن، کەچی تەنیا قسە بەو برا بەستەزمانەی من دەڵێن.. دەیانەوێ تەنیا ئەو بگرن!

- نیوەی ئەم هەولێرە..!؟ کێ منداڵبازە؟!

برا گەورەکەی مەولوود منداڵباز گوتی:



– ئەبوو سـوفـیـانی باوکی مـعـاویەی یەکـەمین خـەلیـفـەی ئەمەوییەکان منداڵباز نەبوو ؟

– کێ ؟

– ئەمینی کوڕی هارونە ڕەشیدی خەلیفەی ئیسلام؟

– کێ ؟!

– سوڵتان سەنجاری سەلجووقی.. ! ئەمانە هەموویان منداڵباز نەبوون؟!

اللە وێردی، کە فەرمانبەرێکی تورکمانی بانقی ڕافیدێن بوو، بە چرپە، بە فەرمانبەرە برادەرەکەی خۆی گوت:

– بێوگ قەرداشی، ئۆزدە جەمالسێوان دی!

36

مام قادری قەیاغفرۆش جارێکی دیکەش شاگردەکەی خۆی بانگ کردەوە لای خۆی. پێی گوت:

– وەرە دانیشە، ڕۆستەم.

– بەڵێ.

– تۆ، ئەو بەیانییەی ڕۆژی پێنجشەممە، بە هەمووی پەنجا مەتر لە ڕووداوەکەوە دوور بوویت.

–ئێ؟!



- لە نووکەوە بۆم بگێڕەوە، چۆن بوو!

- گوێ بگرە، مام قادر!

- بەڵێ..

- تازە ماست و قەیماغ و شیر و سەرتوومان پێگەیشتبوو، هێشتا سەرفەتاحم نەکردبوو، یەک موشتەریش چیە نەکەوتبووە سەر جادە. گەرد و گوڵی بەیانی بوو، لەناکاو هەر هێندەم زانی ژنێکی عەبا بەسەر نەعرەتەیەکی کێشا و غاری دایە لای من، گوتی:

- وەیش، وەیش.. استغفرالله.

ئنجا لەدووای ئەو کوڕێکی گەنج لەپێش فرنییەکەی «مەلا چاو بە کل» هاواری کرد:

- پۆلیس، پۆلیس.. خەڵکینە!

کاتێ گەیشتمە بەر دەرگای فرنییەکە، دەرگای ژوورەوەی دادرابۆوە. کوڕە گەنجەکە گوتی:

- لە ژوورەوەن، لە ژوورەوە..

- کێ؟

- پیاوێکە.. سواری منداڵێک بووە.

گوتم: چیی لێ دەکا؟!

گوتی: چی.. چیی لێ دەکا؟! من بە چاوی خۆم دیم. ژنەکەش دیتیانی، بۆیە ئەو غاری دایە لای تۆ و هاواری کرد: استغفرالله..



مام قادری قەیماغفرۆش لێی پرسی:

- منداڵەکە کراس و بێجامەیەکی خەتخەتی نارنجیی لەبەر بوو؟

- دەیگوت: «بێجامەکەیم باش نەدیت، چونکە بێجامەکەی هێنابووە خوارێ، بەڵام کراسێکی سپیی لەبەر بوو».

مام قادری قەیماغفرۆش پرسی:

- ئەو ژنە، منداڵەکەی دەناسی؟!

- دەیگوت: «بیشیبینمەوە ناییناسمەوە. ژوورەوە تاریک بوو. نەمتوانی باش بیانبینم کێن؟! بەڵام دەنگیان دەهات، دیتیشمن: پیاوێک بوو بەسەر منداڵێکەوە..». لێم پرسی:

- نەتدەزانی پیاوەکە کێیە؟ کەسێکی چۆنە؟

- نەمدەتوانی پیاوەکە بناسمەوە، بەڵام منداڵەکە دیاربوو جوانکیلەیەکی مووزەرد بوو.

- مووزەرد بوو؟

- بەڵێ.

مام قادر گوتی:

- ئەو وەسفەی ئەو کوڕە گەنجە کردوویەتی، بە هیچ شێوەیەک پێ ناچێ کە ئەو منداڵە یووسفی جابیر جەنازە بێ!

- چۆن؟!

- کوڕەکەی مام جابیر مووزەرد نییە. جگە لەمەش، ئەو، مام جابیر و دایکی دەڵێن «کراس و بێجامەیەکی نارنجیی خەتخەتی



لەبەر بووە».

– نەخـێر، ئەو دەیـگوت: «ئەو کـوڕەی مـن بینیم، مـووزەرد بوو، کراسێکی سپیی لەبەر بوو».

مام قادر لە ڕۆستەمی شاگردی خۆی پرسی:

– ئێ.. پاشان...؟

– پاشان ئیتر، ئەوە بوو: وردە وردە خەڵک لەبەردەم فڕنییەکەدا کۆبوونەوە و پۆلیس هات، چوونە ژوورەوە.. کەسی لێ نەمابوو.

– کەسی لێ نەمابوو؟!

– کەسی لێ نەمابوو.

– چۆن؟!

– نازانم.

– پێشتر تۆ خۆت منداڵەکە و پیاوەکەت لە ژوورەوە بینی؟!

– من نەمدین، کوڕە گەنجەکە و ژنەکە بینیبوونیان.

– ئەدی باشە، پیاوەکە و منداڵەکە چییان لێ هات؟

– نازانم.

– چۆن؟

– پۆلیس هاتن سەروخواری ناو فڕنییەکە گەڕان، نەیاندۆزینەوە. پۆلیسەکان دەیانگوت: بەسەربانەوە غاریان داوە.

– ئا.. ها! سەربانەوسەربان غاریان داوە.

– بەڵێ. هەتا من گەیشتمە بەردەم فڕنییەکە، هیچ کامێکیان لەوێ نەمابوون.



مام قادر، لەناکاو، لە ڕۆستەمی شاگردی خۆی پرسی:

- باشە، ڕۆستەم، تۆ ئەو بەیانییە مەلا چاو بە کلت دیت فڕنییەکەی خۆی بکاتەوە؟

- نەخێر.

- ئەدی کێ هات فڕنییەکەی کردەوە؟

ڕۆستەم گوتی:

- هەموو بەیانییەک کاتێ من دێم قەپەنگی دوکانەکەی خۆمان هەڵدەدەمەوە، فڕنییەکە دەمێکە کراوەتەوە و کەوتۆتە گڕەگڕ. ئیدی نازانم کێ دێ هەموو بەیانییەک دەیکاتەوە.

مام قادر گوتی:

- لەو دەمەدا پۆلیس چییان گوت؟

- سۆراغی خاوەن فڕنییەکەیان دەکرد.

- «مەلا چاو بە کل» ؟!

- بەڵێ.

- چییان دەگوت؟

- دەیانگوت «لەکوێیە؟ دەبێ بیدۆزینەوە!» .

- ئەدی پاشان؟

- کاتێ زانییان «مەلا چاو بە کل» خاوەنی فڕنییەکەیە، گوێم لێ بوو یەکێکیان گوتی «لەوانەیە دەستی شاگردەکانی لەم کارەدا هەبێ» .

- ئەدی خەڵکەکە چییان دەگوت؟



- ئەوانیش هەر ڕایان وابوو کە یەکێک لە شاگردەکان بووە.

مام قادر گوتی:

- پۆلیس نەچوونە سەربان؟

- با. ئەو بەیانییە تا نیوەڕۆ، دوو جاری دیکەش پۆلیس هاتنەوە. چوونە سەربانیش. دیار بوو شوێنپێیان هەڵدەگرتن.

مام قادر پرسی:

- کوڕە گەنجەکە کێ بوو؟

- کام کوڕی گەنج؟

- ئەوەی لەپێش فڕنییەکە ڕووداوەکەی دیبوو.

- دەیانگوت «کوڕی معاون موفیدە» ئەوەی تولەسەگەکەی لە ماڵەوە ڕاگرتووە.

- ئەویشیان برد؟

- کێ؟

- کوڕە گەنجەکەی معاون موفید؟

- بەڵێ، بردیان. گوتیان «ئیفادەمان بۆ بدە». ناونیشانی ژنەکەشیان وەرگرت و گوتیان «پاشان دێینەوە بە شوێن تۆدا».

- هیچیان لە تۆ نەپرسی؟

- با.

- گوتت چی؟

- چیم بۆ تۆ گێڕایەوە، ئەمەشم بۆ ئەوان باس کرد.

- تۆ هیچی دیکەت نەدیت؟



- وەکو چی؟

- مەلا چاو بە کل؟!

- کاتژمێر دەوروبەری شەش و نیو دەبوو. پۆلیسەکان راپێچیان کردم بۆئەوەی ماڵەکەیان پیشان بدەم. لەگەڵ پۆلیسەکان چووم بۆ ماڵیان.

- لە ماڵەوە نەبوو؟

- ژنە دراوسێکە دەیگوت: «ئەمڕۆ پێنجشەممەیە، بۆ قورئانخوێندن چۆتە سەرقەبران».

37

قادر قیرۆ، خاڵی یووسف، بیست دیناری دابووە حەمید حەربە (کە شەللاتییەکی ناو گەراجی تەیراوە بوو؛ ساڵانێکی زۆر بوو برادەر بوون) بۆئەوەی بچێتە مووسڵ و هەفتەیەک بەدووای مەولوود منداڵبازدا بگەڕێ.

باوکی یووسف، بە قادر قیرۆی خاڵی یووسفی گوت:

- منیش پارەم دایە سەمیری کوڕی مام خەلیفەی دراوسێمان، بچێتە مووسڵ و بەدووایدا بگەڕێ!

قادر قیرۆ گوتی:

- چاکت کرد! خۆمان نەیدۆزینەوە، پۆلیس هیچمان بۆ ناکا.

38

ڕۆژی چوارشەممە، یاسینی برای یووسف، دیسان، لەناکاو، هەستی بە چاوشکاوییەکی توند دەکرد: ڕووی نەدەهات بچێتە مەکتەب. نەچووە مەکتەب: تا نیوەڕۆ لە چایخانەکەی مام عیدۆی ئەوبەری گەڕەکەکەی خۆیان، بەدیار سەما و گۆرانییەکانی «حمدیە صالح و بناتها» مایەوە.. نەشیدەزانی چی بکا!

جار بە جار، غەریب غەریب، غەمگینانە تەماشایەکی منداڵ و مێردمنداڵ و گەنجە دۆمینەچی و ئەزنیفچییەکانی دەوری خۆی دەکرد، پاشان بێهوودە، ڕووی دەکردەوە سەما و گۆرانییەکانی حمدیە صالح و بناتها..

یاسین ئێوارە بە باوکی خۆی گوت:

– بابە، تۆ دەزانی: برا گەورەکەی شێرۆ مەدفەع لە ئیستخباراتە.

– بەڵێ.

– دەڵێن مەسئوول شوعبەی ئەمنی مەخموورە.

– دەزانم. گەوادێکی بەعسیی خوێڕییە. ڕائید نەعیم مووسڵاوی. چیی گوتووە؟

– گوتوویەتی «ئەگەر مام جابیر شێرۆی برام بەرنەدات، کارێک دەکەم کوڕەکەی دیکەیشی بە هەمان دەرد ببەن».



- ڕائید نەعیم ئەمەی گوتووە؟!
- بەڵێ.

مام جابیر گوتی:

- با گوو بخوا بۆ خۆی.

39

یاسینی برای یووسف لە تیپی «سەبعە نیسان»ی گەڕەکی تەیراوە یاریکەری فوتبۆڵێن بوو، فانیلەی ژمارە (٨)ی لەبەردەکرد و هەمیشە لە «شوبه یەمین» گەمەی دەکرد. هەمزە کەنناس سەرۆکی تیپەکەیان بوو، ئاگاداری مەسەلەی یووسفی برای بوو.. ئەو ڕۆژە لەناو چایخانەکەی مام خدر خەمچی، کە بارەگای تیپی سەبعە نیسانی لێ ڕاخرابوو، دڵی دەدایەوە:

- یاسین، کوڕی خۆم، ئیشاڵڵا ئیتر یووسفی برات لەم ڕۆژانە دەدۆزرێتەوە.. تۆش ئیدی وەرەوە و دەست بکەوە تەدریبی خۆت.

یاسین، چاوشکاو، بەڵام بێ ئەوەی بهێڵێ ئەم چاوشکاوییەی خۆی وەدیاربخات، گوتی:

- نایەم. چیتر نایەمە تەدریب، کاک هەمزە.
- بۆچی؟
- واز لە تۆپانێ دێنم.
- بەیەکجاری؟
- بەڵێ.



- بۆچی؟
- تۆپانێم تەرک کرد. تەواو.
- بۆچی؟
- مەژغوولم. باوکم بەتەنیایە و دەبێ لەگەڵی بم.
- بەڕاستتە؟
- بەڵێ، چونکە لە دوکــان، بەتایبــەتی لەم مــاوەیەدا زۆر پێویستی بە من هەیە.

یاسین ڕۆیشت. کاتێ پشتی کردە بارەگای تیپەکەی، قوڵپی گریانێکی بەخوڕ خەریک بوو قوڕگی دابگرێ: چونکە دەیزانی جارێکی دیکە ناتوانێ «فانیلە ژمارە هەشتەکەی جارانی» بکاتەوە بەر. هەستی دەکرد ئەمە ماڵئاوایی کردنە لە هەموو ئاوات و ئارەزوویەکی ئەم هەرەتەی ژیانی خۆی. حەیف!

یاسین دەڕۆیشت و بەبێ فرمێسک هۆن هۆن دەگریا. خۆ بە هەمان شێوە یووسفی برایشی، هەر سەبارەت بە خۆڕی و تۆڕی و منداڵبازان بوو کە نەیتوانی - تا ئاخرین ڕۆژیش - فێری مەلەکردن ببێت! فێری زۆر شتی خۆش و جوانی دیکەش..

40

مام قادری قەیاغفرۆش، لەسەر خوانی بەیانیدا، بە ژنەکەی خۆی گوت:

- جابیر جەنازە، ئەمن و ئیستیخباراتی بەعس کوڕەکەیان



ڕفاندووە. من دڵنیام.

– ئەیەڕۆ، بەڕاستتە؟!

– قورمساغەی، ناوێرێ بڵێ «ئێوەی بەعس کوڕەکەی منتان ڕفاندووە»، دێ دەیەوێ تاوانەکە بخاتە ئەستۆی مەلا چاو بەکلی قەلەندەر.

مام قادری قەیماغفرۆش خۆیشی لای ژنەکەی خۆی نەبووایە، لای کەسی دیکە نەیدەوێرا ئەم قسەیە بکات.

41

جابیر جەنازەی باوکی یووسف چووەوە لای مەریوانی کوڕی معاون موفید، ئەو کوڕە گەنجەی لەگەڵ نەجیبەخانی مام هادی پەرەشووت، لەبەردەم فڕنییەکەی «مەلا چاو بە کل»، تاقە دوو کەسێک بوون یەکەم جار و پێش هەموو کەسێک بەسەر ڕووداوەکەدا چووبوون و هەموو شتێکیان دیبوو.

جابیر جەنازە ڕووی لە مەریوانی معاون موفید کرد:

– کوڕم، من دەزانم پۆلیس ئیفادەیان لێت وەرگرتووە و ئەوەی دیوتە لای پۆلیس باست کردووە. بەڵام ئەو بەیانییەی ڕۆژی پێنجشەممە، تۆ لە نزیک ڕووداوەکەوە بوویت. تکات لێدەکەم، مەریوان گیان، لە نووکەوە بۆم بگێڕەوە، چۆن بوو؟!

– گوێ بگرە، مام جابیر!

– بەڵێ..



– من بێجامەم لەبەر کرد و لە ماڵ دەرهاتم بچم سەموون بکڕم. ئەو بەیانییە، من یەکەم کەس بووم گەیشتمە بەردەم فڕنییەکە. یەکسەر لەدووای منەوە بە چەند دەقیقەیەک ژنێک هات: ژنی مام هادی پەڕەشووتی دراوسێی خۆتان. ئێمە هەردووکمان، من و خێزانەکەی مام هادی، لەبەردەم فڕنییەکە ڕاوەستابووین بۆئەوەی قەپەنگی فڕنییەکە هەڵبدەنەوە و سەموونمان بدەنێ، لەناکاو دەنگەدەنگێکمان لە ژوورەوە بیست. ژنەکە تەریق بۆوە، گوتی «ئەیەڕۆ» ، پاشان هەر خۆیشی، دانەوییەوە و لەژێر قەپەنگەکەوە تەماشایەکی ژوورەوەی کرد. لەناکاو هەر هێندەم زانی ئەم جارەیان ژنەکە نەعرەتەیەکی کێشا و بە استغفرالله استغفرالله غاری دایە سەر جادەکە!

منیش دووای ئەو بە هەمان شێوە تەماشایەکی ژێر قەپەنگی فڕنییەکەم کرد، دیتم: پیاوێک سواری منداڵێک بووە و.. تەواو. ئیدی ویستم بچم قەپەنگی دوکانەکە هەڵبدەمەوە. کاتێ قەپەنگەکەم هەڵدایەوە، ئەوان یەکسەر غاریاندا.

– غاریان دایە کوێ؟

– غاریان دایە سەرەوە. بە قاڵدرمەکەدا سەرکەوتن.

– ئێ.. پاشان؟

– چوومە سەر جادەکە، هاوارم کرد: پۆلیس، پۆلیس.. خەڵکینە!

کاک ڕۆستەمی شاگردەکەی مام قادری قەیماغفرۆش یەکەمین



کەس بوو بەتەنگمەوە هات. بەڵام کاتێ ئەو گەیشتە بەر دەرگای فڕنییەکە، ئەوان ڕۆیشتبوون. کاک ڕۆستەم فریا نەکەوت هیچ ببینێ. بەڵام من بە چاوی خۆم هەموو شتێکم دیت. ژنەش دیتیانی، بۆیە ئەو غاری دایە لای کاک ڕۆستەم و هاواری کرد.

مام جابیر لە مەریوانی پرسی:

– منداڵەکە کراس و بێجامەیەکی خەتخەتی نارنجیی لەبەر بوو؟

– نەخێر،کراسێکی سپیی لەبەر بوو.

مام جابیر پرسی:

– کوڕی خۆم.. باشە، تۆ یووسفی کوڕی منت نەدەناسی؟! ئایا ئەوەی تۆ دیتت کوڕی من بوو؟ ئاخۆ بە یووسفی کوڕی من دەچوو؟

– نازانم. من ئەو منداڵە بشبینمەوە نایناسمەوە. ژوورەوە تاریک بوو. نەمتوانی باش بیانبینم؛ بەڵام کراسێکی سپیی لەبەردابوو، نەک نارنجیی خەتخەت.

– نەتدەزانی پیاوەکە کێیە؟ کەسێکی چۆنە؟

– نەمدەتوانی پیاوەکە بناسمەوە، بەڵام منداڵەکە دیاربوو جوانکیلەیەکی مووزەرد بوو.

– مووزەرد بوو؟

– بەڵێ.

– کوڕم، ئەو وەسفەی تۆ دەیکەی، بە هیچ شێوەیەک پێ ناچێ



ئەو مندالّە یووسفی من بێ!

– منیش، لە ئیفادەکەی خۆمدا، هەرگیز نەموتووە یووسفی کوڕی تۆم دیوە. من شتی وام نەگوتووە.

– یووسفی کوڕی من moوزەرد نیە، جگە لەمەش، ئەو بەیانییە، یووسف کراس و بێجامەیەکی نارنجیی خەتخەتی لەبەر بووە.

– نەخێر، ئەو کوڕەی من بینیم، moوزەرد بوو، کراسێکی سپیی لەبەر بوو.

مەریوانی کوڕی معاون موفید بە مام جابیری گوت:

– ئێوە خۆتان لای پۆلیس گوتووتانە کە ئەمە کوڕەکەی ئێوەیە. من نەمگوتووە.

مام جابیر پرسی:

– باشە، کاک مەریوان، تۆ ئەو بەیانییە، یووسفی کوڕی منت لە هیچ شوێنێک لەو ناوە یان لەسەر جادەکەی دەرەوە نەدیت؟

– گوێ بگرە، مام جابیر: من یەکەمین کەس بووم گەیشتمە بەردەم فڕنییەکە. کەسم لەوناوە نەدیت، تەنیا مەگەر یووسف پێش من هاتبێت و من نەمدیبێ! بێگومان من هیوادارم ئەو نەبێت. باوەڕیش ناکەم ئەو بێت.

– ئەدی ئەگەر ئەو نەبێت، کوڕی من کوا؟ بۆ نەهاتەوە؟

مەریوانی کوڕی معاون موفید تەماشای خەفەتی سەر ڕوخساری مام جابیری دەکرد، گوتی:

– هەرکە ئیتر وردە وردە خەڵک لەبەردەم فڕنییەکەدا کۆبوونەوە



و پۆلیس هات، چوونە ژوورەوە.. ناو فرنییەکە کەسی لێ نەمابوو.

– تۆ پێشتر منداڵەکە و پیاوەکەت لە ژوورەوە بینی؟

– بینیمن.

– ئەدی باشە، چییان لێ هات؟

– نازانم.

– چۆن؟!

– پۆلیس هاتن سەروخواری ناو فرنییەکە گەڕان، نەیاندۆزینەوە. پۆلیسەکان دەیانگوت: بە قاڵدرمەکەوە سەرکەوتوون. سەربانەوسەربان غاریان داوە.

مام جابیر لەناکاو لە مەریوانی معاون موفیدی پرسی:

– کاک مەریوان، تۆ ئەو بەیانییە مەلا چاو بە کلت دیت فرنییەکەی خۆی بکاتەوە؟

– نەخێر.

– ئەدی کێ هاتبوو فرنییەکەی کردبۆوە؟

مەریوان گوتی:

– هەموو بەیانییەک کاتێ من دێم سەموون بکرم، فرنییەکە دەمێکە کراوەتەوە و کەوتۆتە گرەگر. نازانم کێ دێ هەموو بەیانییەک دەیکاتەوە.

مام جابیر گوتی:

– کاتێ پۆلیس هاتن، چییان گوت؟



- سۆراغی خاوەنی فڕنییەکەیان دەکرد.
- مەلا چاو بە کل؟
- بەڵێ.
- چییان گوت؟
- دەیانگوت «لەکوێیە؟ دەبێ بیدۆزینەوە!».
- ئەدی پاشان؟
- کاتێ زانییان کە «مەلا چاو بە کل» خاوەنی فڕنییەکەیە، گوێم لێ بوو یەکێکیان گوتی «لەوانەیە دەستی شاگردەکانی لەم کارەدا هەبێ».
- ئەدی خەڵکەکە چییان دەگوت؟
- ئەوانیش هەر ڕایان وابوو کە یەکێک لە شاگردەکان بووە.

مام جابیر پرسی:

- پۆلیس نەچوونە سەربان؟
- با چوونە سەربانیش. دیار بوو شوێنپێیان هەڵدەگرتن.
- کێی دیکەش لەگەڵ پۆلیسەکان بوو؟
- کاک ڕۆستەمی شاگردی مام قادر.
- ئەویشیان برد؟
- بەڵێ، وابزانم بردیان. گوتیان «ئیفادەمان بۆ بدە». ناونیشانی ژنەکەی مام هادی پەڕەشووتیشیان وەرگرت و گوتیان «پاشان دێینەوە بە شوێن تۆدا».
- هیچیان لە تۆ نەپرسی؟



- با.
- گوتت چی؟
- چیم بۆ تۆ گێڕایەوە، ئەمەشم بۆ ئەوان باس کرد. من تەنیا ئەوەندەم ئاگا لێ بوو.
- تۆ هیچی دیکەت نەدیت؟
-هیچی دیکەی وەکو چی؟
- «مەلا چاو بە کل» ؟!
- کاتژمێر دەوروبەری شەش و نیو دەبوو. پۆلیسەکان کاک ڕۆستەمی شاگردەکەی مام قادریان ڕاپێچ کرد بۆئەوەی ماڵی «مەلا چاو بە کل»یان پیشان بدا. کاک ڕۆستەم لەگەڵ پۆلیسەکان چووبوو بۆ ماڵیان.
- لە ماڵ بوو؟
- نازانم.

42

حەمید حەربە، شەللاتییەکەی برادەری قادر قیرۆی خاڵی یووسف، تازە لە مووسڵ گەڕابۆوە. لەناو گەراجی تەیراوە، هێشتا نەگەیشتبوونە ناو چایخانەکە، لە بەردەرگای چایخانەکە بە قادر قیرۆی گوت:

- کوشتوویانە.
- کێیان کوشتووە؟!



– مەولوود منداڵبازیان کوشتووە.

– کێ کوشتوویەتی؟

– نازانم.

قادر قیرۆی خاڵی یووسف لێی پرسی:

– ئەمرۆ گەڕایتەوە؟

– هەر ئەمڕۆش بیستم. گوتم: «بەڵکو زوو ئاگادارتان بکەمەوە».

قادر قیرۆ ماوەیەک داما، پاشان لە دڵی خۆیدا گوتی: «تۆ بڵێی دەستی مام جابیری تێدا نەبێ!؟».

43

مام قادری قەیماغفرۆش، دووای چەند کاتژمێرێک، بە ڕۆستەمی شاگردی خۆی گوت:

– دەستی مام جابیری تێدایە.

– بۆ دەیکوژێ؟!

– چۆن بۆ دەیکوژێ؟ بۆئەوەی حەیای خۆی بکڕێتەوە، کورم.

– ئنجا کێ دەڵێ مەولوود منداڵباز ئەتکەکەی کردووە؟

– ئەدی بۆ غاری دا؟ بۆچی کوژرا؟!

– کەواتە «مەلا چاو بە کل»یان بۆ گرتووە؟

مام قادری قەیماغفرۆش گوتی:



– لەبەرئەوەی تاوانەکە لەناو فڕنییەکەی ئەودا ڕووی داوە.

– ئەمە مانای وایە کە مەولوود مندالّباز لەناو فڕنییەکەی مەلا چاو بە کل کارەکەی کردووە!

مام قادری قەیماغفرۆش داما، گوتی:

– ئاخر منیش ئەمەم بەلاوە سەیرە: مەولوود مندالّباز لەناو فڕنییەکەی «مەلا چاو بە کل»ی قوڕبەسەر چی دەکا بەم سەعات شەشی بەیانییە!؟

ئنجا پاشان گوتی: جێ نەبوو ئەوێندەر نەبێ؟!

ڕۆستەم گوتی:

– باوەڕ ناکەم.

– باوەڕ بە چی ناکەی؟

ڕۆستەم پێکەنی، گوتی:

– باوەڕ بە دوو شت ناکەم.

– یەکەم؟

– کە باوکی یووسف بچێ مەولوود مندالّباز بکوژێت.

– بۆ؟

– چونکە باوکی یووسف باوەڕی وایە کە «مەلا چاو بە کل» کارەکەی کردووە.

– لای تۆ وا دەلّێ؟

– دووەم شتیش: مەولوود مندالّباز چۆن بەبێ ئیزنی خاوەن فڕن مندالّ دەهێنێتە ناو فڕنەکەوە بۆ کارێکی ئاوها؟!



مام قادر لە ڕۆستەم تووڕە بوو:

– هەتیو، یەعنی تۆ پێت وایە کە دەستی مەلاش لە کارەکەدا هەیە؟!

– نا، استغفرالله.. بەڵام منیش لەوە تێ ناگەم: مەلا چاو بە کل چۆن ئاگای لەوە نەبووە کە کاتژمێر شەشی بەیانی منداڵبازێک بێت لەناو فڕنییەکەی ئەودا، خۆی بۆ منداڵی خەڵک دانووسێنێت و ئەتکی بکات؟!

مام قادر لەناکاو پرسی:

– شاگردەکەی «مەلا چاو بە کل» ئیفادەی چیی داوە؟

– دوێنێ ئەویشیان گرتووە؟

– نازانی ئیفادەی چیی داوە؟!

– ئاگام لێ نیە.

44

یاسین، نیوەشەو، خەونێکی ناخۆشی بینی:

دیسان کۆمەڵێک خوێری و تۆڕی و منداڵباز، بە هەموویان دەورەیان دابوو. ئەم جارەیان تاهیر تەسبیح، کە منداڵبازێکی گەڕەکەکەی خۆیان بوو، لێی هاتە پێشەوە و دەستی ڕاکێشا، لەناو منداڵباز و خوێرییەکاندا قوتاری کرد، ئنجا سواری پاسکیلێکی کرد و پێی گوت:



– بچۆ چایخانەکەی عومەر پاڵەوان، ئێستا منیش دێمە ئەوێ. ڕاکە!

یاسین لەو دەمەدا یووسفی برای خۆی دەبینی هاواری دەکرد:

– یاسین، نەکەی سواری پاسکیلەکەی تاهیر تەسبیح بیت! فێڵت لێ دەکا، دەتبا! سواری پاسکیلەکەی نەبی! دەتبا! دەتبا ئەتکت دەکا! نەکەی سواری پاسکیلەکەی ببی!

یاسین، ئێوارەی سبەینێ، بە بەردەم حەمام مورادا دەگەڕایەوە ماڵ، لەناکاو دیسان چاوی بە عەریف عیسا کەوت. بەڵام ئەم جارەیان، یاسین لە بەردەم حەمامەکەدا کەمێک ترسا: چونکە تەنیا بوون و کەمێکیش دنیا تاریک داهاتبوو:

ئەم عەریف عیسایە ئێواران لە بەردەم حەمامەکاندا ڕادەوەستێت و چاو دەگێڕێ. یاسین باش دەزانێ: منداڵبازە و پیاویش دەخاتە سەر خۆی. زۆر سەیرە!

یاسین لە دڵی خۆیدا گوتی: «عەریف عیسایەکی منداڵباز لە پۆلیسخانە بێت و لە مەسەلەی برای من بکۆڵێتەوە؟!».

یاسین پێی سەیر بوو: پۆلیس خۆی منداڵباز و دوودەرکی بێت! پۆلیسێکی منداڵبازی دوودەرکی،بۆ خۆی لەناو مەخفەری پۆلیس، دۆسیەی منداڵە ئەتک کراوەکان لە ژوورێکەوە بباتە ژوورێکی تر، تەنانەت لەوانەیە سەرپەرشتیی حوکمدان بەسەر تاوانەکەشدا بکات. زۆر سەیرە!

45

سەمیری کوڕی مام خەلیفەی شەربەتفرۆش، لەماڵی مام جابیری باوکی یووسف دانیشتبوو، هەر چاوەڕێی مام جابیری دەکرد. نەهاتەوە. لە کۆتاییدا، تەحەمولی نەما، بە دایکی یووسفی گوت:

– پلکە بەڵقیس چیت لێ بشارمەوە!

– بۆچی؟

– بە مام جابیر بڵێ: مەولوود منداڵباز کوژراوە.

– ئەیەڕۆ، چۆن؟! کێ کوشتویەتی؟

– نازانم. لە مووسڵ کوشتوویانە. ئەوەندەی پێ بڵێ!

سەمیری کوڕی مام خەلیفە کە گەیشتە لای دەرگا، گوتی:

– بە باوکی یووسف بڵێ کە ئەمڕۆ تازە لە مووسڵ گەڕاومەتەوە.

کاتێ سەمیری مام خەلیفە دەرگای داخست، دایکی یووسف کەمێک داما، پاشان بە ترسێکەوە لە دڵی خۆیدا گوتی: «تۆ بڵێی دەستی جابیری تێدا نەبێ!».

46

ئەم پاش عەسرە، بەڵقیس خانی دایکی یووسف، لەژێر دارمێوەکەی ناوەڕاستی حەوشەکەیان، چارۆگەیەکی سپی



بەسەریەوە، تەسبیحێکی سەد و یەک قلی بەدەستەوە، دانیشتبوو.. دەوراندەوریشی هەمووی ژنی گەڕەک: سەفیەت خانی مام خەلیفەی شەربەتفرۆش، دایزە ویدادی ژنی مەلۆ خەنجەرچی، ئامینە دوندوک سۆری ناتری حەمام شیفا، لەگەڵ ئەبلە سەمیرەی ژنی کاکل بنجووی دراوسێیان.. هەموویان، دەتگوت لە پرسەیەک دانیشتوون، دانیشتبوون و دڵیان دەدایەوە.

بەڵقیس خان، دەستی چەپی لەسەر ئەژنۆی جەیرانی خوشکی گەورەی، بە دەستی راستیشی لە چۆکی خۆی دەدا و دەلالایەوە:

– ویش.. باشە، هەر هیچ نەبێ: بگەڕێتەوە! هیچ نەبێ بیگەڕێننەوە! یووسفی من لەکوێیە، خوایە؟ لە چاوان کوێر بم..

47

قادر قیرۆی خاڵی یووسف دەیزانی مام جابیری زاوای، لێفەدروویەکی بەلەنگازە، دەستی کورتە و لەو ماوەیەدا پارەیەکی زۆری سەبارەت بە بزربوونی یووسف خەرج کردووە، هەمان پاش عەسر، بێ ئەوەی لە دەرگا بدات، چووە ژوورەوە و بەڵقیس خانی بانگ کردە ژوورێکەوە و مەردانە حەفتا دیناری خستە دەست بەڵقیس خانی خوشکی و گوتی:

– بەڵقیس ئەو بڕە پارەیەم لێ قبووڵ بکە!

بەڵقیس خان گوتی:

– جابیر قبووڵی ناکا، قیرۆ.



- چۆن؟

- لێم تووڕە دەبێ و دەشتداتەوە. وەری ناگرێ.

گوتی:

- باشە، قەیناکە؛ هەڵیدەگرم: ئیشاڵڵا جەژنی داهاتوو بۆ یووسف بە کورتەک و شەڵوارێکی تازەی دەدەین.

بەڵقیس قیرۆی برای ماچ کرد و چاوەکانی پڕ بوون لە فرمێسک:

- ئیشاڵڵا.

48

مام قادری قەیاغفرۆش، لەسەر خوانی ئێوارە دانیشتبوو، بە ژنەکەی خۆی گوت:

- دەڵێن پیاوێک لە گەڕەکی باداوان، پێرێ شەو، کوڕەکەی خۆی سەربڕیوە و چوویشە خۆی تەسلیمی پۆلیس کردووە و گوتوویەتی «کارێکی ئاوهام کردووە».

- استغفرالله، پیاوەکە. چۆن؟ لەسەرچی؟

مام قادری قەیاغفرۆش گوتی:

- کوڕەکەی قووندەر بووە. لەسەر کارەکە گرتوویەتی و زانیویەتی چیی کردووە.

- هەر سەری بڕیوە؟!

- هەر سەری بڕیوە. سەری کوڕەکەی خۆی بڕیوە.



نزاری کوڕە پارچەڵەکەی مام قادری قەیماغفرۆش کە برادەر و هاوزای یووسف بوو، بۆ شەوەکەی، خەونێکی ناخۆشی بینی: «خەلیل پاسکیلچی» و «عوسە کەڕ» و «کەریم کەنناس».. بە هەر سێکیان، لەناو بەستەکەی ژێر پردی سەیداوە، پەلکێشیان دەکرد و دەیانویست بیبەنە ناو تاریکییەکە. نزاریش هەر هاواری دەکرد و کەس نەدەگەیشتە فریای. مام قادری قەیماغفرۆش دیسان لەگەڵ هاوار و لاڵانەوەی کوڕەکەی خۆی خەبەری بوویەوە:

- لا حول و لا قوە الا باللە..

49

دایزە ویدادی ژنی مەلۆ خەنجەرچی، بە ئەبلە سەمیرەی ژنی کاکل بنجووی دەگوت:

- گۆزم کۆر ئۆلسن، یووسف نە گوزەل ئۆغلانیدی!

- ویش..

جەیرانی پووری یووسف، بەم قسەیە، یەکسەر جەرگی بووە ئاو، بە چمکی کراسەکەی فرمێسکەکانی خۆی سڕییەوە:

- «جوانی» سەرت دەخوا.. خوشکم.

50

یاسین، ئەو ئێوارەیە، بۆ تۆژینەوە لە مەسەلەی یووسفی برای، لەناو مەخفەری تەیراوە، لەناکاو دیسان چاوی بە عەریف عیسا کەوتەوە.

ئەو عەریف عیسایە، زۆربەی ئێواران لە بەردەم دەرگای حەمام موراد ڕادەوەستێ و خەڵک دەڵێن «منداڵبازە و پیاویش دەخاتە سەر خۆی». زۆر سەیرە! یاسین لە دڵی خۆیدا دەیگوت: «عەریف عیسایەکی منداڵباز لە پۆلیسخانە بێت و لە مەسەلەی برای من بکۆڵێتەوە؟!». عەریف عیسا لێرە چ دەکا، خوایە! یاسین پێی سەیر بوو: پۆلیس خۆی منداڵباز و دوودەرکی بێت! یاسین پێی سەیر بوو: پۆلیسێکی منداڵبازی دوودەرکی دۆسیەی برا لاقەکراوەکەی لەم ژوورەی مەخفەرەوە بباتە ئەو ژوورەی دیکە و تەنانەت لەوانەیە سەرپەرشتیی حوکمدان بەسەر تاوانەکەشدا بکات..! سەیرە!

51

عوسە کەڕ و تاهیر تەسبیح و جەمیل دۆخین، لە چایخانەکەی «مام نیعمەتی کۆترباز» کە دەیڕوانیە بەرامبەر مزگەوتی شێخی چۆلی، بەدیار سەما و گۆرانییەکانی سەمیرە تۆفیقی تەلەڤزیۆنە رەش و سپییەکەوە دانیشتبوون: گەمەی ئەزنیفیان دەکرد، دووکەڵی جگەرەیان بە با دەدا و باسیان لەوە دەکرد کە هەر



یەکەیان بۆ یەکەمین جار کەی بوو تامی سمت و کەفەڵی منداڵیان کردووە. عوسە کەڕ گوتی:

– ئەوکات تەمەنم هەژدە ساڵ بوو. ڕاستییەکەی: هەستم دەکرد ئەم ژیانە حیزە شەڕێکی توندە لەنێوان خەڵکی گەورە و خەڵکی منداڵ. هەفتەی دوو سێ ڕۆژان دەچووینە مەلعەبەکەی کووران لەسەر ڕێگای عەنکاوە بۆ فوتبۆڵێن. بەبیرتە عوسە؟ هەندێ ئێوارەش هەر لە چایخانەی ئەتڵەسی خۆمان لە خانەقا دادەنیشتین. خەڵکی گەورەی وەک عەریف عیسا و سەلیم ساڕووخ و قادر قیمەکێش بەردەوام مرخییان لە منداڵی وەک من و تۆ خۆش کردبوو. خوا خوایان بوو کوڕێکی جوان بێتە ناویانەوە و بیکەنە قلی خۆیان.

– تۆش ئیدی، منداڵێکی جوان بووی.

– ئیدی ژیان ئەو زۆرانبازییەی نێوان گەورەکان و منداڵەکان بوو: یان دەبووایە ببمە «قلێک» یانیش دەبووایە بێمە ریزی پیاوان و خۆم قوتار بکەم.

تاهیر تەسبیح گوتی:

– بێگومان چارەسەری دووەم خۆشتر بوو.

ئنجا گوتی:

– منیش، دەزانی بە کێ دەستم پێ کرد؟

– بە کێ؟

– «نەجۆ».



- «نەجۆ نازدار» ؟

هەر سێکیان دایانە قاقای پێکەنین.

- بەختت هەبووە هەی غەددار.

- نەجۆ نازدار یەکەم قل بوو لە ژیانمدا، بەڵام شتی وا خۆش نابێتەوە لە هەموو دنیا.

عوسە کەڕ هەپ بەیازێکی فڕێ دا، گوتی:

- نەجۆ پێشتر کۆنەچاڵی سەلیم ساڕووخیش بووە، گیانە.

- بەڵام لەناو کچانت دانابا، فەرقت پێی نەدەکرد. ئنجا چەندیش خۆشی دەویستم!

- بەڕاستتە ؟

- هەموو جار پێی دەگوتم «جەمیل، تۆ ئەگەر دەستت بگاتە کچێک، دڵنیام واز لە من دەهێنی. وا نیە ؟». منیش دەمگوت « هەرگیز». دەیگوت «بەخوا زۆر دەترسم ئەگەر کچێک یان ژنێکت دەست بکەوێ، واز لە من بێنیت!». منیش لەو کاتانەدا لە دڵی خۆمدا دەمگوت «ئنجا کوانێ لەم شارەدا کچ؟ لەکوێ؟».

لەم کاتەدا تاهیر تەسبیح ویستی لە نۆرەی خۆیدا قسە بکا، جەمیل دۆخین ڕێی قسەی گرت و گوتی:

- تۆ، هیچ قسە مەکە!

لەگەڵ عوسە کەڕ دەستیان کردە پێکەنین؛ عوسە کەڕ گوتی:

- تۆ بابەلباب بۆت ماوەتەوە. دەرانین.

- ئەوەی تۆ.. ویراسییە.



بەڵقیس خان دەلالایەوە و بە فەهیمەخانی ژنی تۆپپاڵ جەلال بەزازی دەگوت:

- لە چاوان کوێر بم، وەیش.. یووسف تێر بۆنی منداڵیی خۆی نەکرد. بە باوکی دەگوت «بابە بچمە مەسبەح؟» باوکی دەیگوت «مەسبەح منداڵبازی لێیە، کورِم، نەچی!»؛ بە باوکی دەگوت «بابە بچمە سینەما؟» باوکی دەیگوت «سینەما منداڵبازی لێیە، کورِم، نەچی!»؛ بە باوکی دەگوت «بچمە مەلعەب؟» باوکی دەیگوت «مەلعەب منداڵبازی لێیە، کورِم، نەچی!»؛ بە باوکی دەگوت «بابە بچم خۆم فێری پاسکیل هاژووتن بکەم؟» باوکی دەیگوت «ناوپاسکیلچییان منداڵبازی لێیە، نەچی، کورِم!». وەیش..! ئەم ژیان و ئەم دنیایە لەو یووسفە بەستەزمانەی من حەرام ببوو، ئنجاش..

فەهیمەخانی ژنی تۆپپاڵ جەلالی بەزاز لەگەڵ بەڵقیس خان هۆن هۆن دەگریا:

- ولاتی ئێمە ئشتەم ئاوهایە بەڵقیس خان.. منداڵ لە شاری ئێمە بۆیە فێری هیچ نابن. بەخوا منداڵی منیش، باوکیان ناهێڵێ لە کونی ژوورەوە بێنە دەرەوە.



53

یاسین، ئەو شەوە، خەونێکی عەنتیکەی دیت:

یاسین ببووە فریشتەیەک و دەفڕی. هەر بە ئاسمانەوە باڵەکانی لێک دەدا. تا وردە وردە گەیشتە سەر گەڕەکی تەعجیل (ئەو گەڕەکەی کە هاوڕێکانی خۆی و منداڵی دیکەش، لەبەر سەلیم سارووخ نەیاندەوێرا بەشەوان تەنانەت پێنج دەقیقەش چیە لە ماڵ بێنە دەرەوە و پیاسەیەک لەناو جادە بکەن). چووە سەر گەڕەکی خانەقا (ئەو گەڕەکەی کە هاوڕێکانی خۆی، لەبەر کەریم کەرگێ نەیاندەوێرا تەنانەت بۆ جارێکیش بچنە سینەما حەمرا و فلیمێکی شەمشوون یان ڕینگۆ تەماشا بکەن). چووە سەر گەڕەکی ناوقەسران (ئەو گەڕەکەی کە هاوڕێکانی خۆی، لەبەر عوسە کەڕ نەیاندەوێرا بچنە چایخانەیەک دانیشن دەستێک دۆمینە بکەن).

یاسین، هەر بە ئاسمانەوە، لەبەر دەرگای ماڵی هەر یەکێک لە هاوڕێکانی خۆی، باڵەکانی خۆی لێک دەدا و یەک یەک لە دەرگای ماڵی هەموویانی دا. هەموویانی بانگ کرد. هەموویانی کۆکردەوە: لە چایخانەکەی مام عیدۆی مێردی ئیسپۆکی پووری خۆی، کە عادەتی بوو تەنیا لەوێ بوێرێ دانیشێت، دانیشتن.

یاسین دەیدیت: سبحان الله، هاوڕێکانیشی، لەناو چایخانەکەدا، هەموویان وەک خۆی، باڵیان لێ ڕووابوو. تەنانەت پۆلیسەکانیش - کە لەبەردەرگا پاسەوانێتیی ئەوانیان دەکرد،



باڵیان لێ ڕووابوو.

لەناو چایخانەکە، پێش ئەوەی یاسین دەست بە قسان بکات، چەند فریشتەیەک، باڵدار، سمێڵ تۆپ، هاتن دەمانچە و فیشەگ و چەقۆ و دامربۆکس و قامە و خەنجەریان بەسەر یاسین و هاوڕێکانی دابەش کرد. ئنجا یاسین دەیویست بەرامبەریان بکەوێتە قسە و پێیان بڵێ:

– برادەران، ئێمە لێرە کۆبووینەتەوە بۆئەوەی دژی منداڵبازەکان بجەنگین و لەناویان ببەین..

دیتی: برادەرێکی زۆر نزیکی خۆی، نەوزاد تیرۆگ (کە شەوێکیان باوکی ئەو نەوزادە بە تیرۆگ نەوزادی لە ماڵەوە ڕاو نابوو – بۆیە ناویان نابوو نەوزاد تیرۆگ) تیرۆگێکی درێژی ئەستوور بەدەستەوە، لە ناوەڕاستی هەموو برادەرەکانی ڕاوەستابوو، گوتی:

– ئێمە نەک تەنیا منداڵبازەکان، بەڵکو پێویستە هەموو خەڵکی گەورە (پیاوەکان) لەناو ببەین و بیانکوژین.

سەربەست، کە پۆلی چوارەمی ئامادەیی بوو و جارێکیان لەناو مەسبەحی ئیدارەی محەللی، شەفیق شەللاتی چووبوو بێحامەکەی هێنابووە خوارەوە و ویستبووی ڕایکێشێتە ژوورێکەوە و هەر بۆیەش لەو ڕۆژەوە مەسبەحی تەرک کردبوو و نەیتوانیبوو فێری مەلە ببێت، بە سەرسوڕمانەوە گوتی:

– هەموو پیاوەکان؟!



- بەڵێ هەموو پیاوەکان. چونکە هەموو خەڵکی گەورە بەرامبەر ئێمەی منداڵ تاوانبارن. هەموو خەڵکی گەورە بەرامبەر چارەنووس و داهاتووی ئێمەی منداڵ گوناهکار و بەرپرسیارن.

کارزان لە هەموویان بچووکتر بوو، کوڕە دەوڵەمەندێکی گەڕەکی ناوقەسران بوو، لە ترسی حەمید حەڕبە- کە هەمیشە لە چایخانەکەی بەرامبەر خەلیل پاسکیلچی دادەنیشت - هەرگیز نەیدەوێرا بچێتە لای خەلیل پاسکیلچی و پاسکیلێک بۆ خۆی بەکرێ بگرێت بۆئەوەی خۆی فێری هاژۆتنی پاسکیل بکات، لە نەوزاد تیرۆگی پرسی:

- یەعنی باوکی خۆشمان؟

- بەڵێ، باوکی خۆشمان. مامەکانمان، خاڵۆکانمان، تەنانەت برا گەورەکانیشمان..

فەرەیدوون کە تا ئەوکاتەش هەر باسی دەکرد جەمیل دۆخین و مەجید مزەڵلی وازی لێ ناهێنن، گوتی:

- بۆچی؟ خۆ ئەوان منداڵباز نین؟!

نەوزاد تیرۆگ گوتی:

- ئەو پیاوانە، ئەو گەورانە (باوکمان، خاڵمان، مامەکانمان..) ئەوانەی منداڵباز نین، خەتای ئەوانە کە ناتوانن ئەو منداڵبازانەمان لەکۆڵ بکەنەوە. خەتای ئەوانە کە دەمانخەنە ناو ئەو منداڵبازانەوە. خەتای ئەوانە کە نایانەوێ لەدەست ئەو هەموو منداڵبازانە بمانپارێزن. ئەو خەڵکە گەورانەن کە بوونەتە هۆی



بەدبەختیی ئێمە و دەردەسەرییەکانمان.

سالار، کوڕە فەرمانبەرێک، تەمەنی پازدە ساڵ، دوو جاران لەدەست کەریم کەرگێ غاری دابوو، بۆچوونەکەی نەوزاد تیرۆگی پەسەند کرد و گوتی:

- بەڵێ، هەموو پیاوە گەورەکان، باوکەکانمان، مامەکانمان، خاڵەکانمان.. چونکە ئەوانن «کە بەو بچووکی و بێ توانابییەی خۆشمانەوە» دەماننێرن بچین لە کارگەکاندا کاربکەین، دەمانێرن لەسەر جادەکان، لەناو چایخانەکاندا گوڵەبەڕۆژە و بنێشت بفرۆشین و بۆیاغچێتی بکەین، لە دوکانی خوێری و توێڕی و منداڵبازەکاندا دەمانکەن بە شاگرد.. ڕۆژانە و قازانجەکانیشمان بۆ خۆیان دەیخۆن.

ئنجا «ئیبۆ» بە هەمان شێوە پەسەندی بۆچوونەکانی ئەوانی کرد و گوتی:

- بەڵێ، ئەو خەڵکە گەورانەن کە بوونەتە هۆی بەدبەختیی ئێمە و دەردەسەرییەکانمان.

- بەڵێ، ئێمە پێویستە ئەم شۆڕشە دژی هەموو پیاوەکان و گەورەکان بکەین، بەڵام پێویستە لەسەرەتادا بە منداڵبازەکان دەست پێ بکەین.

فەرەیدوون پرسی:

- چۆن دەست پێ بکەین؟

- بیانکوژین.



- تۆڵەی هەموو منداڵێکی ئەتککراویان لێ دەکەینەوە.
- تۆڵەی هەموو منداڵێکی لاقەکراویان لێ دەکەینەوە.
- ورگی هەموویان هەڵدەدڕین.
- هەموو شتێکمان هەیە: دەمانچە، فیشەگ..
- بە چەقۆ..
- بە خەنجەر..
- بە قامە..
- لە ماوەی یەک هەفتەدا هەموویان لەناودەبەین.
- ئیتر ئەم شارە لە منداڵباز پاک دەبێتەوە.
- ئیتر لەمەودووا بە ئارەزووی خۆمان دەتوانین بچینە سینەماکان..
- ئیتر لەمەودووا بەوپەڕی سەربەستییەوە دەوێرین بچینە چایخانەکان..
- ئیتر لەمەودووا دەتوانین بێ ترس تا نیوەشەویش لە دەرەوە بمێنینەوە..
- ئیتر لەمەودووا شەو ژیانی تێدا دەژێتەوە؛ هەموو ئێوارەیەک تەنانەت تا نیوەشەوانیش بازاڕ و شەقامەکان زیڕەوشان دەبنەوە؛ ژیان بەناو شەویشدا دەست پێدەکاتەوە..
- ئیتر دنیا دەبێتە دنیای پاکی منداڵان..
- ئیتر دنیا دەبێتە دنیای خەڵکی پاک و بێگوناح و سادەی وەکو خۆمان.



- بژی منداڵ!
- بمرێ منداڵباز!

لەناو چایخانەکە، منداڵەکان، هەر یەکە و چەقۆیەک یان دەمانچەیەک یان خەنجەرێک بەدەستەوە، هەموویان یەک بە دەنگ هاواریان دەکرد:

- بژی منداڵ!
- بمرێ منداڵباز!

لەو هاتوهاوارەدا بوو، یاسین لە خەونەکەی بێداربووەوە. کاتێ هەڵسایەوە، لە سەربانە فێنکەکەی ماڵی خۆیاندا عارەقەیەکی خەستی کردبوو. دڵی تەپ تەپ لێی دەدا. لەناکاو کە ئاوڕی لای دەستەچەپی خۆی دایەوە، دیتی: باوکی، لەژێر لێفەیەکی ئەستووردا هێنکەهێنکی پێ کەوتووە و «مەژغوولە».. ئەژنۆی دایکی خۆیشی بینی: ڕووت.. هەڵدەلەرزی.

54

جەمال سێوان ئامۆزای جابیر جەنازە بوو، لەناو چایخانەکاندا لەگەڵ منداڵبازەکانی گەڕەکی تەیراوە و خانەقا هەڵسوکەوتی زۆری هە بوو.

بەڵقیس خان، ئەو شەوە، کە لەگەڵ مام جابیری مێردی بەدیار تەلەڤزیۆنەوە دانیشتبوون تەماشای «صور من المعركە»یان دەکرد،



بە نووزەیەکی بریندارەوە بە مێردە کلۆڵەکەی خۆی گوت:

– جابیر بۆ ناچیتە لای جەمال سێوانی بنعامی خۆت و پرسیارێک لە ئەویش بکەی؟

– پرسیاری چیی لێ بکەم؟

– چووزانم. ئەو لەگەڵ ئەم خوێڕی و تۆڕیبیانە زۆر هەڵدەستێ و دادەنیشێ. بەڵکو خەبەرێکی لە شتێک هەیە!

لەو دەمەدا یاسین هاتە ژوورەوە:

– لای عەقید عەلی دێمەوە.

– چیی تازە هەیە، کوڕم؟

یاسین گوتی:

– شێرۆ مەدفەعیان بەرداوە.

باوکی یووسف تووڕە بوو، هەستایە سەر پێ:

– ئەوە برا ئیستیخباراتە خوێڕییەکەی واسیتەی بۆ کردووە!

دەستی دایە کورتەک و شاڵوارەکەی، خۆی کۆکردەوە بچێتە مەخفەری تەیراوە:

– چۆن دەبێ بەربدرێ؟!

خەریک بوو هاوار بکا:

– ئەدی نابێ بزانین ئەم منداڵە بەستەزمانەی ئێمە لەکوێیە و کێ ڕفاندوویەتی؟



55

ڕۆستەمی شاگرد لە مام قادری قەیماغفرۆشی پرسی:

– دەڵێن شێرۆ مەدفەع بەردراوە؟!

مام قادر گوتی: «ئەم بەردراوە و قەحپەدایکەکەی دیکە لە مووسڵ کوژراوە و...»

– وردە وردە قوڕەکە بۆ مەلای بەستەزمان خەست دەبێتەوە.

مام قادری قەیماغفرۆش گوتی:

– خوانەکا. خوا پشتی بێ گوناهان بەرنادا.

ڕۆستەمی شاگرد لە مام قادری پرسی:

– ئەرێ ئەو پیاوە کێیە، ناوی چیە؟

– کێ ناوی چیە؟

– ئەوەی کوڕەکەی خۆی کوشتووە؟

مام قادر گوتی:

– ئاخر ئەو بوو گووی کردە ئیشەکە.

– ناوی چیە؟ کێیە؟

– مام شەریف، مام شەریفی چایچیی ناو گەراجە کۆنەکە.

– دەڵێن خۆیشی خۆی تەسلیم کردۆتە پۆلیس؟

– بەڵێ. بەڵام دووای ئەوەی چۆتە مووسڵ مەولوود منداڵبازیشی سەربڕیوە.. ئنجا.

– خۆی دانی پێدا ناوە کە مەولوود منداڵبازی کوشتووە؟

– بەڵێ. چووە گوتوویەتی «ئەو مەولوود منداڵبازە بووە کە

کوڕەکەی منی ئەتک کردبوو».
ڕۆستەم گوتی:
– کەواتە مەولوود مندالّبازیان بەخۆڕایی لە مەخفەری پۆلیسی تەیراوە تەوقیف کردبوو.
مام قادر گوتی: چۆن بەخۆڕایی؟
– مەبەستم: دەستی مەولوود مەندالّباز لە کارەکەی یووسفی کوڕی مام جابیردا نەبووە.
–بەلّێ، بەلاّم ئەو.. کوڕەکەی مام شەریفی ئەتک کردبوو.
– لە خۆی بە شک بووە، بۆیە زندانی شکاندبوو و غاری دابووە مووسلّ.
مام قادر گوتی:
– عەمری نەمێنێ. هەر لەناو زینداندا بمایەتەوە، باشتر بوو.

مام قادری قەیاغفرۆش، بۆ نیوەڕۆ کاتێ گەڕایەوە مالّ، خەریک بوو لە داخان شێت ببێ، لەسەر خوانی نیوەڕۆ بە ژنەکەی خۆی گوت:
– مەولوود مندالّباز لە مووسلّ کوژراوە .. شێرۆ مەدفەع بە واسیتەی برا ئیستیخباراتەکەی بەرداوە .. وەلّحاصل قوڕەکە بۆ «مەلا چاو بە کل»ی بەستەزمان خەست بۆتەوە.
ژنەکەی، هەموو جارێک لەم کاتانەدا، تەنیا هێندەی پێ دەکرا بلّێ:



- وەیش..!

مام قادر بەئەسپایی ڕووی کردەوە ژنەکەی:

- ئەم حزبی بەعسە وێرانی کردین. بەخوا حزبی بەعس دەیەوێ ئابڕووی مەلاکانیشمان ببا. هەر خۆشیانن یووسفی کوڕەکەی جابیریان ڕفاندووە. ئەمن مردوو، ئەتۆ زیندوو! هەر دەردەکەوێ.

56

- ئۆف، یووسف، کوێراییم دایە!

ڕۆژێک هاتەوە ماڵ، دەگریا، گوتی «دایە..». گوتم: «گیانی دایە؟». گوتی: «ئەمڕۆ، دوو ئیستیخباراتی پیاوی حکوومەت لەناو جادە ڕایانگرتم، داوای هەویەیان لێ کردم. منیش هەویەم پێ نەبوو. گوتیان:

- لێش ما تشیل هەویە؟.

منیش گوتم: ئانی نسێت ئەشیل هەویە.

ڕەشە قوتەکەیان گاڵتەمی پێکرد، گوتی:

- نسێت تشیل هەویە؟

گوتم: ئی. نسێت. بەس باکر ئەشیل هەویە.

ئەمنەکەی دیکە، ئەسمەرێکی قەڵەو بوو، گوتی: - یەعنی باکر تشیل هەویە؟

منیش گوتم: ئی.. باکر ئەشیل.

ڕەشە قوتەکە، گوتی: تشیل؟



گوتم: ئی.. ئەشیل.

ئەم جارە ئەمنە ئەسمەرە قەڵەوەکە دیسان لێمی پرسییەوە:

- تشیل.. ها؟

گوتم: ئی.. ئەشیل.

دیسان گوتی: تشیل؟

منیش نەمدەزانی گاڵتەم پێ دەکەن و پێم ڕادەبوێرن، گوتم:

- ئی.. ئەشیل.

پاشان ئەمنە قەڵەوەکە گوتی:

- یەعنی ئینتە تگدەر تشیل؟

گوتم: ئی.. ئەشیل.

- تشیل؟

- ئی، ئەشیل.

هەردووکیان پێدەکەنین و نەمدەزانی پێم ڕادەبوێرن.

پاشان ڕەشە قوتەکە لێمی پرسی:

- تجی مەعانا تشیل ئیلنا؟

منیش گوتم: وێن؟

گوتی: نرووح. عدنا مەکان.

منیش گوتم: وێن نرووح؟

گوتی: ئینتە تشیل و ما عەلێک.

کاتێ ئاوهای گوت، ئنجا تێگەیشتم. گوتم:

- ئەنا باکر ئەشیل هەویە!



کەچی ڕەشە قوتەکە گوتی:

– لەعد تەعال ئینطینە نێچە و بەعد ما نطلب هەویە مننەک.

منیش خۆم وا پیشان دا کە عەرەبییەکە باش تێنەگەیشتووم.

گوتم:

– باکر ئەنطیکوم هەویە. باکر ئەشیل هەویە.

کەچی ئەسمەرەکە گوتی:

– لا. لا. ئینطینا نێجە و ما نرید هەویە...

کوێراییم دایە، یووسف! دەیگوت:

– دەترسام غار بدەم. دەترسام ئەگەر غاربدەم تەققەم لێ بکەن!

ئاخریش هەر غاری دابوو. کاتێ غاریشی دابوو، دووای کەوتبوون. کاتێ گەیشتە ماڵەوە، هێنکە هێنکی پێکەوتبوو. هەر دەگریا. بۆ شەوەکەی، لە خەونیشدا هەر هاواری دەکرد و دەگریا. ئەو ماوەیە بەردەوام لە خەو خەبەری دەبۆوە و پێی دەگوتم: «دایە، دەترسێم..». دەمگوت: « نا، کوڕی خۆم. لە چی دەترسێی؟». دەیگوت: «لەوە دەترسێم بێن بمبەن». دەمگوت: «نا، کوڕی خۆم. کێ دەتبا؟». دەیگوت: «با.. دەمبەن، ناگەڕێمەوە..».

ئۆف، یووسف گیان، یووسفی من.. جەرگەکەم.. کوێراییم دایە.. قسەکەی خۆت ڕاست دەرچوو: چوویتە دەرەوە و نەگەڕایتەوە.. کوێر بم!



57

حاکم بێوار، لەژێر چاویلکە ئەستوورەکەیەوە، بێدەنگ،، لە دۆسیەی مەولوود منداڵباز ورد دەبۆوە. لەناکاو، گوتی:

- دەک نەعلەتت لێدە، زەلام!

محامی کاکل، کە پارێزەری کێشەی مەولوود منداڵباز بوو، گوتی:

- شەیتانیش دەستی لێ شۆردووە، جەنابی حاکم.

حاکم بێوار گوتی:

- مام جابیری باوکی یووسف هەقیەتی گومانی چۆتە سەر ئەم خوانەناسە.

محامی کاکل بە نیمچە تەوسێکەوە گوتی:

- ئەدی کەواتە بۆچی لە هەمان کاتیشدا شکاتی لە «مەلا چاو بە کل» کردووە؟

- پێم وابێ بەدبەختییەکەی «مەلا چاو بە کل» لەوەدایە کە (شوێنی تاوانەکە) هی ئەوە: کارەساتەکە لەناو فڕنییەکەی ئەودا ڕووی داوە. ئەگینا «مەلا چاو بە کل» هێندە جێگەی گومان نیە...

- ئێمەی مافپەروەر، گەورەم، هەمیشە بە شتێکی ڕاستی دەزانین بپرسین: «بۆچی؟».

حاکم بێوار پێی خۆش بوو کە محامی کاکلێکی گەنج لە دانیشتنێکی ئاوها خۆمانەشدا هەر شێوازە ڕەسمی و پڕ



حورمەتەکەی خۆی دەپارێزێ، گوتی:

– ئەمەتا یەکێک لە بەڵگەکان..

– کام بەڵگە؟

– مەولوود منداڵباز تەنیا لە ماوەی دە ساڵی ڕابردوودا زیاتر لە هەژدە حاڵەتی هاوشێوەی هەیە.

محامی کاکل گوتی:

– گەورەم، کەواتە، بێ تاوانە.

– کێ؟

– مەولوود منداڵباز.

– چۆن؟

– چونکە ئەم مەولوودەی کە ناوی بە «منداڵباز» ڕۆیشتووە، هەتا ئەم دەقیقەیەش جارێ هێشتا هیچی لەسەر نەسەلماوە.

– کاک کاکل، وابزانم تۆ بەبێ هیچ بەڵگەیەک بەرگری لەم تاوانبارە دەکەیت.

– جەنابی حاکم، تۆ خۆشت دەزانی: ڕەوا نیە ئێمە بچین لەسەر بنچینەی تاوانەکانی ڕابردووی «تاوانبار» حوکم لەسەر کێشەیەکی تازەی بدەین کە ئەمڕۆ هاتۆتە بەردەستمان.

– ئەو تاوانانەی ڕابردوو، ئەوەتا ئەم دۆسیە گەورەیەت دیوە.. ئەمە بە شاهێدێکی باش حسێب دەکرێت. مەگەر تۆ خۆشت ئەمە نازانی؟ سەیرکە! دووایین حەکایەتی ئەم مەولوود منداڵبازە! هەمووی هەشت مانگ نابێ ڕووی داوە. تاوانبار لە ڕۆژی جەژندا



دوکـــانی لگاوی داناوە. منداڵێک لە لگاوەکـــەدا خـــەڵاتێکی بردۆتەوە و داوای لێ کـــردووە خـــەڵاتەکـــەی بداتێ. گـــوێ بگرە دەیخوێنمەوە:

(بە منداڵەکـــەی گـــوتووە «خـــەڵاتەکـــەی تۆ لە مـــاڵەوەیە». بردوویەتی بۆ مـــاڵی خـــۆی و لەوێ ئەتکی کـــردووە. بەزۆرەملێ تەعـــەدای لێکردووە..). تومـــەز، تۆ ســـەیرکـــە! تەنانەت ئەو پیشـەیەی هەڵیشی بژاردووە بۆ پیادەکردنی «ئەم ئەخلاقە جوانەی خۆی» سوودی لێ وەرگرتووە: دوکانی لگاوی هەبووە!

- گەورەم، یەک دونیا لگاوچی لەم شارەی ئێـمە هەن. یەعنی هەموویان منداڵبازن؟

- ئەو شکایەتلێکراوەی تۆ بەرگـــریی لێ دەکـــەیت لگاوچی بووە.. پیشەی لگاوەکەی بۆ ئەم مەبەستە بەکارهێناوە.

- بۆ؟

- لگاو خۆشترین گەمەیە منداڵ حەزی لێ بکا.

- بەڵگە چیە کە لگاوەکەی بۆ مەبەستێکی وا بەکارهێناوە؟

- بەڵگە ئاشکرایە: کـاتێ منداڵەکـە «خـەڵاتـەکـەی» بردۆتەوە، پێی گوتووە: «وەرە بچینە ماڵەوە خەڵاتەکەت بدەمێ».

- ئێ خۆ ئەم جارە لگاوی نەبووە؟

- کـاک کـاکل، تۆ بچـۆ سـەرجـەم ئیـفـادە و گـەواهیـیـەکـانی پەیوەندیدار بەم کێشەیە بخوێنەوە، ئنجا وەرە بەرگریی لێ بکە!

-چیی تازە هەیە؟



- بەستر پێرێ شاگردەکەی «مەلا چاو بە کل»ی فڕنیچی دانی پێدا ناوە کە مەولوود منداڵباز داوای لێکردووە کە پێویستە ئەو بەیانییە بۆ ماوەی نیو سەعاتێک فڕنییەکەی بخاتە خزمەت جەنابییەوە..

- ئاگام لەمە هەیە، گەورەم. دوێنێ سێ سەعات زیاتر بە تۆژینەوەی ئەم گەواهییەوە مەژغوول بووم.

- ئێ؟ ئەدی چۆن ڕات نەگۆڕاوە؟

- شاگردێک کە پارەی درابێتێ بۆئەوەی فڕنی بۆ منداڵبازێک چۆڵ بکات؛ هەر بۆ پارە کاری لەمەش خراپتر دەکات.

- کاری لەمە خراپتری وەک چی؟

- گەواهی دانی بەدرۆ. ئەمەی کە ئێستا کردوویەتی.

- تۆ پێت وایە شاگردەکە درۆ دەکا؟

- بەڵێ.

حاکم بێوار گوتی:

- بەڵام تۆ تازە گوتت «ئەو پیاوەی کە پارەی درابێتێ بۆئەوەی فڕنی بۆ منداڵبازێک چۆڵ بکات..». ئەمە مانای وایە کە تۆ باوەڕت بەمە هەیە کە شاگردەکە فڕنییەکەی چۆڵ کردووە بۆئەوەی منداڵێکی تێدا ئەتک بکرێت!

- بەڵێ. شاگردەکە دەشێ ئەمەی کردبێت.

- ئەدی چی دەمێنێتەوە؟

- شاگردەکە بۆ مەولوود چۆڵی نەکردووە؟



- ئەدی بۆ کێی چۆڵ کردووە؟

- دیارە بۆ خەڵکی دیکەی چۆڵ کردووە.

- بۆ «مەلا چاو بە کل»ی چۆڵ کردووە؟

- نازانم. گرنگ: بۆ شکایەتلێکراوەکەی منی چۆڵ نەکردووە.

حاکم بێوار کەوتە بیرکردنەوە. لە کۆتاییدا گوتی:

- محامی نابێ پشتیوانی لە ناهەق بکات.

- مەبەستت چیە، گەورەم؟

- تۆ لە خۆتت پرسیوە: شکایەتلێکراوەکەی تۆ، تەنیا هەشت مانگ بەر لە ئێستا، دووای لەسەر سەلمانی ئەم تاوانە گەورەیەش چۆن و لەبەرچی ئازاد کرا؟ کێ ئازادی کرد؟!

محامی کاکل بێ منەت، بێ ئەوەی یەک تۆزقاڵیش هەست بە ویژدان سەغڵەتی بکا، گوتی:

- مەبەستت ئەوەیە بڵێی کە مەولوود منداڵباز پەیوەندیی بە ئیستیخباراتی بەعسەوە هەیە وکاریان لەگەڵدا دەکا..

- نەخێر..

- منیش دەزانم خزمێکی هەیە ئەمین عامە و هەموو جار بە واسیتە بەری دەدا، بەڵام من کارم بەمەوە نیە کە پێشتر چی رووی داوە؛ من بەرگری لە کێشەیەک دەکەم کە ئێستا لە ئارادایە.

- باش.. بەڵام خۆ شاگردەکەی «مەلا چاو بە کل» لە ئیفادەکەی خۆیدا گەواهیی داوە کە فڕنییەکەی بۆ مەولوود



منداڵباز چۆڵ کردووە.

- من وەک گوتم: پیاوێک کە بۆ پارە فڕنی چۆڵ بکات، هەر بۆ پارە ئامادەیی ئەوەی دەبێ کە بێتە لای جەنابت سوێندیش بە درۆ بخوات.

حاکم بێوار بەتەواوەتی باوەڕی بە قسەکانی خۆی هەبوو، گوتی:

- محامی کاکل، گوێ بگرە! یەکەم: شاگردە فڕنیچییەکە بۆ پارە فڕنییەکەی چۆڵ نەکردووە، مەبەستم ئەوەیە پیاوێکی بەنەزاکەت دیارە و بۆ پارە «گەوادیی» نەکردووە وەکو چۆن جەنابت پێت وایە! بەڵکو لەترسان بووە.

- هەمان شتە..

- چۆن هەمان شتە؟

محامی کاکل جەختیی کردەوە:

- ئێوە دەتانەوێ بیسەلمێنن کە مەولوود بەزۆر فڕنییەکەی بەو شاگردەی مەلا چۆڵ کردووە.

- بەڵێ، چونکە پێی گوتووە: «ئەگەر چۆڵی نەکەی، دەتکوژم!». ئەمە ئیفادەی شاگردە فڕنیچییەکەیە.

محامی کاکل ویستی سوود لە قسەکانی خودی حاکم وەربگرێت:

- کەواتە، ئەو شاگردە فڕنیچییە ئەگەر وەک ئێوە دەڵێن لەترسان فڕنییەکەی چۆڵ کردبێت، خۆ ئەمڕۆش هەر ترسەکەی لەسەر ماوە: بێگومان، لەترسان دێت ئەمڕۆش هەر درێژە بە کارە



خراپەکەی پێشووی دەداتەوە: بە درۆ شایەدی دەدات و سەر لە هەمووشمان دەشێوێنێ.

- سەر لە کەس ناشێوێنێ. مەسەلەکە ئاشکرایە.

- لای منیش ئاشکرایە.

- تۆ تەنیا دەتوانی بەرگری لە شکایەتلێکراوەکەت بکەیت، ناتوانیت پەنجە لەسەر تاوانباری ڕاستەقینە دابنێیت!

- تۆ باش لە بەرگرییەکەی من حاڵی بوویتە و دەشزانیت مەبەستم چیە، تەنانەت تا ڕادەیەک باوەڕیشت بە ڕاستبوونی قسەکانم هەیە.. بەڵام وابزانم پێویستییت بە چەند ڕۆژێکی دیکە هەیە بۆ ئەوەی بەتەواوەتی بێیتە سەر قەناعەتی من.

- قەناعەتی تۆ ئەوەیە کە...

- من حەزدەکەم سێ شت بۆ بەرێزتان ڕوون بکەمەوە و بە چاوی بایەخەوە لە منی وەربگرن، جەنابی حاکم.

- فەرموو!

- یەکەم: منداڵێک لەناو فڕنییەکە ئەتک کراوە، بەڵام ئەو منداڵە یووسفی کوڕی مام جابیر نەبووە، مندڵێکی دیکە بووە.

- چۆن؟

- ئەو منداڵەی لەناو فڕنییەکەی «مەلا چاو بە کل»دا ئەتک کراوە، یووسفی کوڕی مام جابیر نەبووە، منداڵێکی دیکە بووە.

- چۆن؟

- باش.



حاکم بێوار، سەرسوڕماو، پرسی:

- یەعنی لە یەک بەیانییدا، لە یەک کاتدا دوو ڕووداوی هاوچوون ڕوویان داوە؟

- لەوانەیە.

حاکم بێوار بەم بۆچوونە تووشی لەناکاوییەک هات، کاتێ محامی کاکل گوتی:

- چونکە یووسفی کوڕی مام جابیر لە هەمان ئەو بەیانییەدا، لە هەمان کاتدا، لە شوێنێکی دیکە بینراوە.

- لە ئەمنی بەلدە؟

- من نازانم.

- شایەد و بەڵگەت هەیە؟

- لە دانیشتنی داهاتوومان هەموو ئەو شایەد و بەڵگانە ئامادە دەبن.

- دووەم: شاگردەکە فڕنییەکەی چۆڵ کردووە بۆ منداڵبازێک، بەڵام ئەو منداڵبازە مەولوودی شکایەتلێکراوی من نەبووە. کەسێکی دیکە بووە کە فڕنیی بۆ چۆڵ کراوە.

حاکم بێوار هێندێک ڕاڕا و سەرلێشێواو، بە نیگەرانییەوە گوتی:

- بەڵام شاگردەکە دەڵێ: «بۆ مەولوودم چۆڵ کردووە».

- گەورەم، من دەمەوێ ئەمەت تێ بگەیەنم: بۆ مەولوودی چۆڵ نەکردووە. ئەمەیە خاڵی سەرەکیی تێکنەگیشتنی من و تۆ!



- بۆ هەر کەسێکی چۆڵ کردبێت، ئەو کەسە تاوانبارە.
بێگومان.

- شاگردە فڕنیچییەکە بۆ مەولوودی چۆڵ نەکردووە.

- کەواتە، بە درۆ شایەدیی داوە.

- بەڵێ. شاگردە فڕنیچییەکە پیاوێکی ساختەچی و درۆزنە. تەنانەت من وای بۆ دەچم ئەو بۆ خۆیشی هاوکار بووە و دەستی لە تاوانەکەدا هەیە: بە جووتە کارەکەیان کردووە.

حاکم بێوار چاویلکەکەی لە چاو داکەند و لەسەر مێزەکەی دانا، بە لەهجەیەکی باوکانە ڕووی کردە محامی کاکل:

- گیروگرفتی بنەڕەتیی ئێمە ئەوەیە: ئیفادەی منداڵەکەمان نیە.

- گەورەم، باشتر وایە بڵێی «ئیفادەی منداڵەکان» چونکە وەک گوتم: تەنیا یەک منداڵ نین.

حاکم بێوار سەری سوڕ ما:

- تۆ ئەمڕۆ خەریکە تەواو سەرم لێ دەشێوێنیت!

- بەڵێ: دوو منداڵ لە یەک بەیانیدا، هەر یەکە و بە جۆرێک..

- هیچیشیان دیار نین کە ئیفادەمان بۆ بدەن.

محامی کاکل پێکەنی:

- گەورەم، هەرچەند ئەمە سر المهنەیشە، بەڵام پێت دەڵێم: با، یەکێک لەم دوو منداڵە دیارن.

- کامەیان؟



- بەڕای تۆ کامەیان؟

- من تەنیا دۆسیەی یووسفی کوڕی مام جابیرم ئاگا لێیە و ئەویش، دەزانم: هەر بەدووایدا دەگەڕێن و تا ئێستا نەیاندۆزیوەتەوە. کەواتە ئەوەی دیکەیانە کە دیارە.

- ڕاستییەکەی: هیچیان دیار نین.

- چۆن؟

- چونکە ئەوەی دووەمیش، باوکەکەی خۆی، پێش چەند ڕۆژێک سەری بڕیوە.

- باوکی خۆی، سەری بڕیوە؟

- بەڵێ. کێشەکە، پێش ئەوەی چەند سەعاتێکی دیکە بگاتە لای جەنابت، لەلایەن منەوە ڕاستەوخۆ لێی کۆڵدراوەتەوە و.. ئەنجامەکانیش دەردەکەون.

- کەی؟

- دووای ئەوەی دۆسیەی منداڵەکەی دیکەشتان خوێندەوە.

- یەعنی بە ڕای تۆ: مەولوود منداڵباز نیە ئەوەی یووسفی ئەتک کردووە؟

- نەخێر.

- ئەدی یووسف کوا؟ کێ ئەوی لاقە کردووە؟

- ئەرکی من تەنیا ئەوەیە بیسەلمێنم: مەولوود منداڵبازکاری بەسەر یووسفی مام جابیرەوە نەبووە.



عەقیلەخانی ژنی مام قادری قەیاغفرۆش لە ماڵی بەڵقیس خان دانیشتبوو، دڵی دەدایەوە و دەیگوت:

- ویش.. چاوم کوێر بێ بۆ یووسف!

بەڵقیس خان هەنسکی دەدا: «کچێ بەخوا منداڵی ئێمە ژیانیان لێ حەرام کراوە؛ کە گەورە دەبن.. کوێراییم دایە.. هیچیان نابێ بیگێڕنەوە».

- بەخوا نزاری منیش، بەڵقیس خان، باوکی ناهێڵێ لە کونی ژوورەوە بچێتە دەرەوە.

- نەیتوانی فێری زێڕنگەری یان پیشەیەکی باش ببێت، باوکی دەیگوت «ناوبازاڕ پڕە لە منداڵباز»؛ نەیتوانی فێری مەلەکردن بێت، باوکی دەیگوت «مەسبەح منداڵبازی لێیە»؛ نەیتوانی ببێتە لاعیب و بۆ خۆی بچێ تۆپانێ بکات، باوکی دەیگوت «مەلعەب و لاعیب هەموویان منداڵبازن»...

عەقیلەخان لەگەڵ بەڵقیس خانی دایکی یووسف هۆن هۆن دەگریا:

- چ بکەین دایکم. بۆیە منداڵی ئێمە تا گەورەش دەبن، لە کەسابەت زیاتر هیچی دیکە نازانن..! لە هەموو خۆشییەک مەحرووم.

دووای ئەوەی عەقیلەخان ڕۆیشت؛ شوکرۆک، ژنە سەرشۆرەکەی حەمامی ژنانی تەیراوە، کەوتەوە دڵدانەوە و دڵنەوایی دایکی



یووسف:

- پلکە بەڵقیس.. بەخوا هەموو خەڵک باسی ئەوە دەکەن: منداڵەکەی ناو ئەو فڕنییە یووسفی تۆ نەبووە.

- ئەدی؟!

شوکرۆک (مێردەکەی، کاتی خۆی لەگەڵ هەرەسی شۆڕشی ١٩٧٥ تووشی جەڵتە هاتبوو) تەنانەت یەک تۆزقاڵێش چیە نەترسا بە ڕاشکاوییەوە بە پلکە بەڵقیس بڵێت:

- کوڕی تۆ، بەعس ڕفاندوویانە.

- ئەیەڕۆ؟!

دووپاتی کردەوە:

- کوڕی تۆ، بەعس ڕفاندوویانە.

- کێ وا دەڵێ؟

- سوێندیان داوم ناوی ئەو کەسە نەدەم، بەڵام ئەو بەیانییە زووەی یووسف چووە سەموون بکڕێ، پیاوی بەعس و ئیستیخبارات هاتوون دەنێو ترومبێلێکی خۆیان ناوە و قەپاندوویانە.

59

مام شەریفی چایچی لەناو زیندانی سەرای هەولێر چاوەڕێی حوکمی خۆی دەکرد: موئەببەد، بیست ساڵ، نۆ ساڵ؟! نەیدەزانی.



لەودیو شیشەکانی ژووری زیندانەوە بە جابیر جەنازەی باوکی یووسفی گوت:

- بەڵێ، بەدووایدا چوومە مووسڵ. لە هوتێلە دوو نەجمەکەی «دەوواسە»دا گرتم. شەو بوو. بە خشپە لێی چوومە ژوورەوە و سێزدە چەقۆم لێی دا.. پاشانیش، هەر لەسەر سیسەمەکەی خۆی، سەرم بڕی. گەووادی وا! ئەمیش و شێرۆ مەدفەع و تاهیر تەسبیح و کەریم کەرگێ و حەمید حەڕبە و قادر قەنینە و هەمووویان.. هەموویان ئیستیخباراتی بەعس و بەکرێگیراوی حکوومەتن. هەر بۆیەش حکوومەت هیچیان لێ ناکا و لێیان ناپرسێتەوە. پێویستی پێیان هەیە. بۆیەش هەرچی تاوان و گوناح و دزی و حیزییەکی دەیکەن، حکوومەت دوو ڕۆژان دەیانخاتە ژوورەوە و دووایە یەکسەر بەریان دەدا. من دەمێک بوو دامنابوو بەم مرازەی خۆم شاد بم. ئەوەتا.. سێزدە چەقۆم لێ دا و سەریشم بڕی. ئێستاش بێ مننەتم: چیم لێ دەکەن، با بیکەن! گەوادی ئاوها.. پێشتریش دوو جاری دیکە ڕێگەی بە کوڕەکەم گرتبوو.

جابیر جەنازە لێی پرسی:

- باشە، تۆ کوڕەکەی خۆت، کوڕەکەی خۆتت بۆچی کوشت؟ ئەو گوناهی چی بوو!

مام شەریف گریا، گوتی:

- ئەخلاقی تێک دابوو. متووی خۆی کردبوو.. تەنانەت لەگەڵی دەچووە حەمامیش.



مام شەریف نەیتوانی ئەم قسانەی خۆی تەواو بکا:
- من.. بەم.. دووابیە.. بۆم.. دەرکەوت...

60

یاسین ماندوو ببوو، بێزاری و ڕقی گەیشتبووە ترۆپکێک. بیری دەکردەوە بچێ بە چەقۆیەک یان بە قامەیەک شێرۆ مەدفەع بکوژێ، بەڵام گومانی ئەوەی هەبوو کە نەوەک دەستی مەولوود منداڵباز یان «مەلا چاو بە کل» لە کارەکەدا هەبێت. وای بە باشتر دەزانی کە جارێ چەند ڕۆژێکی دیکەش هەر چاوەڕێ بکات تا تۆژینەوەی پۆلیس و مەحکەمە دەگەنە ئەنجامێک: تاوانباری ڕاستەقینە کێیە: شێرۆ مەدفەع، مەلا چاو بە کل یان مەولوود منداڵباز؟

بەڵام یاسین لە هەمان کاتیشدا وای لێ هاتبوو پۆلیس و مەحکەمە و مەخفەری تەیراوەی لەپێش چاو کەوتبوو: چونکە هەر جارێکی دەچووە (مەخفەری تەیراوە) بۆ تۆژینەوەی تازەتر و وەرگرتنی خەبەرێکی تازە لەبارەی یووسفی برای، چاوی بە «عەریف عیسای منداڵباز» دەکەوت.

ئێ باشە عەریف عیسا پۆلیسە، بەڵام چۆن پۆلیسێک کە بەرپرسیاری کێشەیەکی ئاوهایە، بۆ خۆی لەپێش دەرگای حەمام و سینەماکاندا بەدووای منداڵاندا دەگەڕێت و منداڵبازی دەکات!؟



یاسین بیری لەمە دەکردەوە و نەیدەتوانی تێ بگات! زۆر سەیرە؟ پۆلیس خۆی منداڵباز بێت!

61

یاسین، لەسەر نانخواردن، خەونە عەنتیکەکەی خۆی - کە چۆن خۆی و هەموو منداڵەکان، باڵیان لێ ڕوواوە و ویستوویانە شۆڕش بەسەر خەڵکی گەورەدا بکەن - بۆ دایک و باوکی گێڕایەوە.

باوک بێدەنگ، بەڵام دایکی، بەنەرمییەوە دەستی لەسەر چۆکی یاسین دانا و ئامۆژگاریی کرد:

- کوڕی خۆم، دووایە بڕۆ ئەم خەونە ناخۆشەت بۆ ئاو بگێڕەوە!

- بۆ کێی بگێڕمەوە!؟

- بۆ ئاو.

یاسین سەری سوڕ ما، پرسی: «بۆچی بۆ ئاو؟!».

دایکی گوتی:

- ئەمە عادەتە. هەر کەسێک خەونێکی خراپ ببینێت، دەبێ بچێ بۆ ئاوی بگێڕێتەوە: بۆئەوەی ئاو شتە خراپەکانی ئەو خەونە بشواتەوە.

یاسین، دووای بیرکردنەوەیەک، گوتی:

- دایە.. لەوانەشە بۆئەوە بێت کە ئاو مزگێنی و پەیامی ئەم خەونە بە ناو خەڵکدا بڵاودەکاتەوە. وانیە؟



62

دووای ناشتنی تەرمی مەولوود منداڵباز لە قەبرستانە کۆنەکەی چراغ، پرسەکەیان هەر لە گەڕەکی تەیراوە لە مزگەوتی کوێتی بۆ بەستبوو.

قادر قەیماغفرۆش، لە یەکێک لە ڕۆژانی پرسەکەدا، بەرێککەوت جابیر جەنازەی باوکی یووسفی دیت. پێی گوت:

– جابیر دیتت!

– چی؟

– ئەگەر من و تۆ بمرین، ئەو هەموو ئەمین عام و بەرپرسە حزبی و پیاوماقووڵەی حکوومەت دێنە پرسەمان؟

– مام قادر خۆ من دەمزانی: ئەو گەوادە لە ئیستیخبارات ئیشی دەکرد و بەکرێگیراوی بەعس بوو. دەمزانی.

مام قادر گوتی:

– بەخوا ئەگەر شێرۆ مەدفەعیش بمرێ، پرسەیەکی لەمە شکۆمەندتری بۆ دەگێڕن.

– ئەمە پرسەی وەزیرانە، باوکم، پرسەی منداڵبازان کەی ئاوها بووە؟

جابیر جەنازەی باوکی یووسف دەیگوت «چۆن دەبێ شێرۆ مەدفەعی خوێڕی ئاوها بەئاسانی و بێ تۆژینەوە بەربدرێت!؟».

جابیر جەنازە بیری دەکردەوە، وەک مام شەریفی چایچیی



گەراجە کۆنەکە، بچێ شێرۆ مەدفەع بکوژێ، بەڵام گومانی ئەوەی هەبوو کە نەوەک دەستی مەولوود منداڵباز، یان دەستی «مەلا چاو بە کل» لە کارەکەدا هەبێت. وای بە باشتر دەزانی کە جارێ چەند ڕۆژێکی دیکەش چاوەڕێ بکات تا تۆژینەوەی پۆلیس و مەحکەمە دەگەنە ئەنجامێک.

63

قادر قەیماغفرۆش بە ڕۆستەمی گوت:

– لێرەوە هەڵتەک هەڵتەک منیان دیسان بانگ کردۆتەوە.. چیم لێ بپرسن باشە؟!

– چی؟

– وەڵا.. «مەلا چاو بە کل» بۆچی ئەو بەیانییە هاتبووە ماڵی ئێوە؟ نەعلەت لە ئەژداد و ئابائتان.. منداڵبازەکان بە واسیتە و واسیتەکاری بەردەدەن؛ خەڵکی گوناحی وەکو من و «مەلا چاو بە کل»ی تێوە دەگلێنن.

ڕۆستەم لە خەڵک بیستبووی کە «مام قادر قەیماغفرۆشی وەستایشی، کاتی خۆی ماوەیەک منداڵباز بووە» هیچ قسەی تێدا نەکرد، خۆی کڕ کرد.

مام قادری قەیماغفرۆش پاشان هەستا چووە مزگەوتەکەی گەورەی خانەقا، کە ڕاهاتبوو هەموو ڕۆژێک لەوێ گوی لە



غودبەی ڕۆژی هەینی ڕابگرێ.

کاتێ هاتە دەرەوە، لەگەڵ حاجی بەدرەدین جامچیی دراوسێیان، پێکەوە دەگەڕانەوەماڵەوە. حاجی بەدرەدین جامچی، زۆر بێهوودانە لە مام قادری پرسی:

- ئێستا ئەوا مەولوود منداڵباز کوژرا، شێرۆ مەدفەعیشیان بەردا.. هەر «مەلا چاو بە کل» لە ژوورەوە ماوە. مەسەلە چیە؟!

- بەڵێ مەولوود منداڵباز کوژرا، شێرۆ مەدفەعیشیان بەردا..

- کاری حکوومەت زۆر سەیرە. ها! قورەکەیان بۆ مەلای چاو بەکل گرتۆتەوە؟

- تۆ دەزانی: ئەوە دوو جارە بانگم دەکەن. بڵێ چیم لێ دەپرسن!

- چی؟

- دەڵێن مەلا چاو بە کل بۆچی ئەو بەیانییە زووەی ڕۆژی پێنج شەممە «ڕای کردۆتە» ماڵی ئێوە؟

- ئێ! گوتت چی؟

- گوتم چی؟ گوتم ««مەلا چاو بە کل» لە هیچ شوێنێکەوە ڕای نەکردۆتە ماڵی من. «مەلا چاو بە کل»ی بەستەزمان کۆنە هاوڕێمە، چەندین ساڵە دەیناسم. زۆربەی بەیانیانی پێنج شەمووان کە لە قورئانخوێندنی سەر قەبران، لە قەبرستانی شێخ مەلا ڕەشیدەوە دەگەڕێتەوە، دێ قاولتیی بەیانی لە ماڵی ئێمە دەکا.



حاجی بەدرەدین جامچی گوتی:

– مام قادر شتێکت پێ بڵێم، باوەڕم پێ دەکەی؟

– بەڵێ..

– برا گەورەکەی «مەلا چاو بە کل» شەش مانگێکە چووە بۆتە پێشمەرگە، دەیانەوێ بەم تۆمەتە ناوی «مەلا چاو بە کل» و برا پێشمەرگەکەی لەلای خەڵک بزڕێنن.

مام قادر بیری دەکردەوە، گوتی:

– ڕاست دەکەی!

پاشان گوتی:

– بۆیەش ئەو هەموو شێر و ڕێوییە بۆ ئەو بەستەزمانە دەهێننەوە.

– بەبیرتە: هەر لە سەرەتاوە هەر خۆشیان ئەوەیان بڵاوکردەوە کە «مەلا چاو بە کل» لەسەر کارێکی ئاوها گیراوە!

64

«جەمال سێوان» پیاوێکی زۆر بەنەزاکەت بوو، بەڵام هەمیشە دڵی بە منداڵان دەکرایەوە. حەزی دەکرد لە مەلعەب و مەسبەح و ئەو شوێنانەی منداڵ و هەرزەکار و گەنج تۆپانێیان لێ دەکرد بچێ ڕاوەستێت و تەماشای چەهرە و قاچ و قولیان بکات. عاشقی جوانیی کوڕ بوو. بۆیەش برادەرە تورکمانەکانی خۆی کە پێکەوە



ئێـواران لـە چایخـانـەی «کـۆترسـەلام» کـۆدەبوونـەوە ناویان نـابوو «جەمال سێوان».

جەمال سێـوان خزمی مام جابیری باوکی یووسف بوو: بـاوکیـان ئامـۆزای یەکـتر بوو، بەڵام مـام جـابیـر - سەبارەت بەو قسـەیەی بەدووایەوە بوو- حەزی نەدەکرد هێند هاموشۆی بکات و بە خزمی بزانێ.

جەمـال سێوان درەنـگ بە کـارەساتەکەی یووسفـی زانیبـوو: ئەو ئێـوارەیە دەمودەست سـەردانێکی مـام جابیـری کـرد و پێـی گـوت: «هەر ئەمرێکیشت هەبێت لە خزمەتم مامە گیان».

65

جابیـر جەنازە لەلایەن تـۆژینەوەی مەحکەمە و بڕیاری پۆلیسـەوە بۆی وەدیـار کـەوت کـە مـەولـوود منداڵـبـاز دەسـتـی لە کـارەکـەی یووسفی کوڕی ئەودا نەبووە. لەمە بەتەواوەتـی دڵنیـا بوو، چونکە بۆ خۆیشـی مهاجەی وەستا شەریفی چایچی کردبوو و لە دەمی مام شەریف چایچی خۆیەوە هەموو شتێکی بۆ ڕوون ببووەوە.

کەواتە ئێستـا دوو ئیـحتیـمال ماوە: یان ئەوەتا شێرۆ مەدفەعـە - کە یاسین زۆر گـومـانـی لێ دەکـا-، یانیش ئەوەتا «مەلا چاو بە کل»ی فـڕنیـچییـە: چونکە کـارەکە لەناو فـڕنییـەکەی ئەودا ڕووی داوە.

- ئـاخـر، نـاشێ دوو ڕووداو لە یەک سـاتدا لەنـاو هەمـان



فڕنیدا ڕوویان دابێ!

مام جابیر دەیویست لە مەبەستی حاکم بێوار باشتر حاڵی ببێت، گوتی:

- یەعنی چۆن؟

- ئێستا، ئەوا بەدیار کەوت کە ئەو منداڵەی لەناو فڕنییەکەی «مەلا چاو بە کل»دا تەعەددای لێکراوە، کوڕەکەی تۆ نەبووە: کوڕەکەی مام شەریفی چایچی بووە.

- ئێ..

- هەروەها ئەمەش بەدیار کەوت: مەولوود منداڵباز بووە کە تاوانەکەی ناو فڕنییەکەی کردووە.

جابیر جەنازە گوتی:

- ئەدی حەکایەتی کوڕەکەی من؟

- کوڕەکەی تۆ وا پێدەچێ هیچ پەیوەندییەکی بەو ڕووداوانەوە نەبێ کە لەناو فڕنییەکەدا ڕوویان داوە. ئێستا شتەکان خەریکن وردە وردە یەکلا دەبنەوە.

- بەڵام یووسفی کوڕی من ئەوا بۆ دووازدە ڕۆژ دەچێ بێ سەروشوێنە. دایکی ناردبووی بچێ لەو فڕنییە نەفرەتلێکراوە سەموون بکڕێت..

حاکم بێوار گوتی:

- بە هەر حاڵ، هەمووومان دەزانین: ئێمە بە تۆژینەوە لە چارەنووسی کوڕەکەی تۆ دەستمان پێکرد، کەچی گەیشتینە



دۆزینەوە و ئەنجامی حەکایەتێکی دیکە..

جابیر جەنازە دیسان گوتی:

- حەکایەتی کوڕەکەی من؟

حاکم بێوار گوتی:

- بێگومان لەژێر تۆژینەوەدایە و جارێ هەر لێی دەکۆڵینەوە.

جابیر جەنازە گەیشتبووە تینی و نەیدەزانی چی بکا، وەک بیەوێ پێیان بڵێ «خۆم بەدووای تۆڵەسەندنەوەی خۆمدا دەچم»، گوتی:

- خێری پێوەیە ئینشاللا.

بێ خواحافیزی، چووە دەرەوە.

66

یاسین دوێنێ شەو لە خەونیدا کابووسێکی بینی:

لەناو چایخانەی کەوبازان، لەناوەڕاستی قەیسەرییەکەی ناوبازاڕ، بەدیار شەڕە کەوێکەوە ڕاوەستابوو.. لەناکاو «عوسە کەڕ» باوەشی پێدا کرد و بەبەرچاوی ئەو هەموو پیاوەوەی ڕاوەستابوون تەماشای شەڕەکەوەکەیان دەکرد، یاسینی هاوێشتە ژێر خۆی و دۆخینی یاسینی کردەوە و دەستی لەناوقەدی ئاڵاند و بە دەستەکەی دیکەیشی خەریکی بوو..

یاسین هەر هاواری دەکرد و کەس نەبوو گوێی لە دەنگی بێت.



لەناکاو یاسین تێگەیشت کە دەنگی هاوارکردنی، لە قورگییەوە دەرنایەت.. ناتوانێ هاوار بکات: ئەمە لەکاتێکدا «عوسەکەر» لەدوواوە بەتەواوەتی خەریکی بوو.. کاری خۆی دەکرد.

یاسین هەر هاواری دەکرد و دەنگی لە قورگ نەدەهاتە دەرەوە.

67

مام جابیری باوکی یووسف، ئەو عەسرە، چووە ماڵی مام هادی پەرەشووتی دراوسێی خۆیان. نەجیبەخانی خێزانی مام هادی بەخێرهاتنێکی گەرمی لێکرد و دەیزانی بۆ مەسەلەی کورەکەی هاتۆتە لایان. جابیر جەنازە گوتی:

- نەجیبەخان، خۆ من دەزانم جەنابت گەواهیی خۆت لەلای پۆلیس داوە و تەواو.. ناشمەوێ لەمە زیاتر بەم گرفتەی خۆمانەوە لەمە زیاتر سەغڵەتت بکەم، بەڵام هاتووم تەنیا بۆ پرسیارێک.

نەجیبەخانی هادی پەرەشووت ڕوویەکی دراوسێیانەی گەش و هاوخەمانەی پیشان دا:

- ئەیەرۆ، مام جابیر، ئەمە قسەیە تۆ دەیکەی! ئەمرکە!

جابیر جەنازە، گوتی: «خانم».

- بەڵێ.

- جەنابت، ئەو بەیانییەی رۆژی پێنجشەممە، بەسەر ڕووداوەکەدا چووبوویت.



-ئێ؟

- تکایە لە نووکەوە بۆم بگێڕەوە، چۆن بوو؟

- گوێ بگرە، مام جابیر!

- بەڵێ..

- من وەک هەموو بەیانییەک عەبام بەسەر خۆمدا دادا و بچم لە سەموونخانەکەی «مەلا چاو بە کل» سەموون بۆ منداڵەکان بکڕم. بۆ بەڵقیس خانیشم باس کرد. کاتێ گەیشتمە بەردەم سەموونخانەکە، تەنیا کوڕێکی گەنج لەپێش سەموونخانەکە وەستابوو، کوڕەکەی موعاون موفید. بەردەم سەموونخانەکە لە من و کوڕەکەی موعاون موفید زیاتر کەسی دیکەی لێ نەبوو. تازە گەرد و گوڵی بەیانی بوو، لەناکاو گوێم لە هێنکە هێنک و عەیب نەبێ ئاخ و ئۆفێک بوو. سەری خۆم دانوشتاندەوە خوارەوە بۆ شوێنی دەنگەدەنگەکە، لەژێر قەپەنگە چ ببینم!؟ ئەوەی خوا پێی ناخۆش بێ، ئەوەم دیت! ئەیەڕۆ، هەترەشم چوو. نەعرەتەیەکم کێشا و غارم دایە سەر جادەکە. استغفرالله. ئەوە یەکەم جارم بوو شتی ئاوها ببینم. لەو بەینەدا بوو، لەدووای منەوە، کوڕەکەی معاون موفید لەپێش فڕنییەکەی «مەلا چاو بە کل»ەوە هاواری کرد:

- پۆلیس، پۆلیس.. خەڵکینە!

کاتێ لەگەڵ پۆلیس و خەڵکەکە هاتمەوە بەر دەرگای فڕنییەکە، دەرگای ژوورەوەی فڕنییەکە دادرابۆوە. کوڕەکەی موعاون موفید



هەر دەیگوت:

- لە ژوورەوەن، لە ژوورەوە..

- کێ؟

- پیاوێک.. لەگەڵ منداڵێک.

پۆلیسێک لە منی پرسی:

- تۆش بینیت؟

گوتم: ئا، بە چاوی خۆم دیم.

مام جابیر لە نەجیبەخانی پرسی:

- منداڵەکە کراس و بیجامەیەکی خەتخەتی نارنجیی لەبەر بوو؟

- بیجامەکەیم باش نەدیت، چونکە بیجامەکەی هێنابووە خوارێ، بەڵام کراسێکی سپیی لەبەر بوو.

مام جابیر دیسان پرسی:

- ئەو منداڵەت قەت لەمەوبەر دیتبوو؟ منداڵەکەت دەناسی؟!

- بیشیبینمەوە نایناسمەوە. ژوورەوە تاریک بوو. نەمتوانی باش بیانبینم کێن. بەڵام دەنگیان دەهات، بینیشمن: پیاوێک بوو، لەگەڵ منداڵێک.

- نەتدەزانی پیاوەکە کێیە؟ کەسێکی چۆنە؟!

- نەمتوانی پیاوەکە بناسمەوە، بەڵام منداڵەکە دیاربوو جوانکیلەیەکی مووزەرد بوو.

- مووزەرد بوو؟

- بەڵێ.

مام جابیر گوتی:

- ئەو وەسفەی جەنابت دەیکەی، نەجیبەخان،، بە هیچ شێوەیەک پێ ناچێ کە ئەو منداڵە یووسفی ئێمە بێ!

- ئێ، نا.. نا. خۆ من بە بەڵقیس خانیشم گوت. یووسفی ئێوە مووزەرد نیە، جگە لەمەش، ئێوە دەڵێن کە ئەو بەیانییە، یووسف «کراس و بیجامەیەکی نارنجیی خەتخەتی لەبەر بووە». نەخێر، ئەو کوڕەی من بینیم، مووزەرد بوو، جگە لەوەش کراسێکی سپیی لەبەر بوو.

مام جابیر پرسی: «ئێ! پاشان...؟».

- پاشان ئیتر، ئەوە بوو: وردە وردە خەڵک لەبەردەم فڕنییەکەدا کۆبوونەوە و پۆلیس هات. کاتێ چوونە ژوورەوە.. کەسێ لێ نەمابوو.

- چۆن؟!

- نازانم.

- تۆ پێشتر منداڵەکە و پیاوەکەت لە ژوورەوە بینی. ها؟!

- بەڵێ. لەژێر قەپەنگەکەوە بینیمن.

- ئەدی باشە، پیاوەکە و منداڵەکە چییان لێ هات؟

- نازانم.

- چۆن؟

- پۆلیس هاتن سەروخواری ناو فڕنییەکە گەڕان،



نەیاندۆزینەوە. پۆلیسەکان دەیانگوت: بەسەربانەوە غاریان داوە.

– ئا.. ها! بە قالّدرمەوە سەربانەوسەربان غاریان داوە.

– هەتا من گەیشتمەوە بەردەم فڕنییەکە، هیچ کامێکیان لەوێ نەمابوون.

مام جابیر لەناکاو لە نەجیبەخانی پرسی:

– نەجیبەخان، دەمەوێ ئەوەش بزانم: تۆ ئەو بەیانییە «مەلا چاو بە کل»ت دیت فڕنییەکەی خۆی بکاتەوە؟

– نەخێر.

– ئەدی کێ هاتووە فڕنییەکە بکاتەوە؟

– هەموو بەیانییەک کاتێ من دەگەیشتمە بەردەرگا، فڕنییەکە دەمێک بوو کرابووەوە. ئیدی نازانم ..

مام جابیر گوتی:

– لەو دەمەدا پۆلیس چییان گوت؟

– سۆراغی خاوەنی فڕنییەکەیان دەکرد.

– «مەلا چاو بە کل» ؟

– بەڵێ.

– چییان دەگوت؟

– دەیانگوت «لەکوێیە؟ دەبێ بیدۆزینەوە!».

– ئەدی پاشان؟

– کاتێ زانییان «مەلا چاو بە کل» خاوەنی فڕنییەکەیە، گوێم لێ بوو یەکێکیان گوتی «لەوانەیە دەستی شاگردەکەی لەم کارەدا



هەبێ».

– ئەدی خەڵکەکە چییان دەگوت؟

– ئەوانیش هەر ڕایان وابوو کە یەکێک لە شاگردەکان بووە.

مام جابیر گوتی: «هیچیان لە تۆ نەپرسی؟».

– با.

– گوتت چی؟

– چیم بۆ تۆ گێڕایەوە، ئەمەشم بۆ ئەوان باس کرد. من تەنیا ئەوەندەم ئاگا لێ بوو.

– تۆ هیچی دیکەت نەدیت؟

– هیچی وەک چۆن؟

– «مەلا چاو بە کل»؟!

– من لەوێم نەدی.

– باشە، ئەو بەیانییە بۆچی خۆی پیشانی کەس نەداوە و هیچ کەس لەوێی نەبینیوە؟

– ماڵم قەبرە، من ئەمە نازانم.

– پۆلیسەکان چووبوونە ماڵیان. لە ماڵەوەش نەبووە.

لەکۆتاییدا، نەجیبەخان ڕووی کردە مام جابیر و دەیویست بە چرپەیەک پێی بڵێ:

– بەڵام مام جابیر، قسەیەکت پێ دەڵێم، با لە بەینی خۆمان دەرنەچێ!

– بەڵێ، فەرموو!



- سوێندم بۆ دەخۆی کە باسی ناکەی لە دەمی منەوەت نەبیستووە؟

- سوێند بێ بە گۆڕی دایکم!

- ئەمەم بە بەڵقیس خانیش نەگوتووە، ها! نەوێرام.

- دڵنیا بە! بیڵێ!

- تەنیا بۆ هادیم باس کردووە و تەواو! دوێنێ بۆم باس کرد. ئەویش ڕازی بوو پێتی بڵێم، بۆیە پێتی دەڵێم. مام جابیر..

- بەڵێ؟

- ئەو کوڕەی لەناو فڕنییەکەی مەلا چاو بە کلدا ئەتک کراوە، کوڕی تۆ نەبووە.

- چۆن؟

- لەبەرئەوەی من کە فڕنییەکەم بەجێ هێشت و گەڕامەوە ماڵ، لەسەر ڕێگەی گەڕانەوەی خۆم بۆ ماڵەوە، یووسفی کوڕی تۆم بینی لەناو ئوتوومبیلێکی سپیدا بوو.. سێ پیاویشی لەگەڵدا بوو.

- یووسفی کوڕی من؟!

- بەڵێ. من یووسفی کوڕی تۆ باش دەناسمەوە. وەک کوڕی خۆم دەیناسمەوە. یووسف بوو، لەناو ئوتومبیلێکی سپیدا، لەگەڵ سێ پیاوی کەتەی ڕەشی ناشیرین. دەیانبرد..

- لەگەڵ سێ پیاو؟

- بەڵێ. کوڕی تۆ خەڵکی دیکە ڕفاندوویانە. «مەلا چاو بە کل» بێ تاوانە.



- نەتزانی ئەو سێ پیاوە کێ بوون؟
- نازانم. من تەنیا ئەوەندەم دیت.

68

عەقید عەلی، پلکە بەڵقیسی بانگ کردبووە پۆلیسخانەی تەیراوە، لێی پرسیبوو:

- پلکە بەڵقیس، یووسف کاتێ چووە دەرەوە هیچی پێ بوو؟

پلکە بەڵقیس یاسینی کوڕی خۆی لەگەڵ خۆی بردبوو، تاقەتی قسەی نەمابوو، بێزار، گوتی:

- هیچی وەک چۆن؟
- کتێب و کاغەز و شتی وا..
- کوڕی من چووبوو سەموونم بۆ بکڕێ.

عەقید عەلی گوتی:

- دەزانم دادە گیان، بەڵام .. باشە، پرسیارێکی دیکەت لێ دەکەم و بڕۆ!
- فەرموو!
- تۆ هیچ بینیوتە یووسف مەنشووراتی پێشمەرگە و بڵاوکراوەی سیاسی لە ماڵی خۆتانەوە بباتە دەرەوە؟

پلکە بەڵقیس زەندەقی چوو:

- ئەیەڕۆ، دەتانەوێ بڵێن «یووسف موخەریب بووە» ؟ دەتانەوێ



ئەم جارە ئەوە بسەلمێنن کە کوڕی من لەگەڵ پێشمەرگە کاری کردووە؟

پلکە بەلقیس کاتێ هاتەوە ماڵ، ئەم قسانەی بۆ جابیر جەنازەی مێردی دەگێڕایەوە و دەگریا، دەیگوت:

– کەواتە شوکری سەرشۆڕ ڕاستی دەکرد. قوڕم بەسەر.. وەیش...

– چیی دەگوت؟

– دەیگوت: «یووسفی کوڕی تۆ، بەعس ڕفاندوویەتی. گیراوە».

69

«جەمال سێوان» هەمیشە قەرەوێتێکی ڕەنگینی دەبەست و گوڵێکی لە یەخەی خۆی دەدا. بۆ دۆمینە و تاوڵەکردن لەگەڵ ئەربابەکانی خۆی، لە چایخانەی کۆترسەلام، هەندێ جاریش لە چایخانەکەی مام سەدرەدینی لۆبیافرۆش دادەنیشت.

ئەم پاش عەسرە، لەگەڵ قادر قیرۆی خاڵی یووسف، لە چایخانەکەی کۆترسەلام، پشتیان دابووە دوو کورسی و ڕووەو شەقامە ئاپوورەکە دانیشتبوون باسی مەسەلەی بێ سەروشوێنیی یووسفییان دەکرد.

جەمال سێوان بنعامی مام جابیر، قادر قیرۆش کوڕە خەزووری



مام جابیر، هەردووکیان خۆیان بە هاوخەمی مام جابیر دەزانی:

– وەڵا ئافەرین بۆ رائید نەعیم، نەیهێشت براکەی لە دوو شەو زیاتر لە حەپسخانە بمێنێتەوە.

جەمال سێوان گوتی:

– تۆ پێت وایە شێرۆ مەدفەع دەستی لە مەسەلەی یووسفدا هەبێ؟

– یووسف بێ سەروشوێنە، ئەمە مانای وایە کە «دەستێکی گەورەتر» لە کارەکەدا هەیە.

– بەڵام ئەم دەستە گەورەیەش هەر بەبێ هاوکاریی شێرۆ مەدفەع نەبووە.

– دایکی یووسف دەیگوت: «ئیستیخبارات و ئەمنی بەعس رفاندوویانە».

– بە ڕای من: «مندالّباز» قەپاندوویانە.

قادر قیرۆ گوتی:

– ئەرێ بەڕاست، ئەو خوێرییە، بۆچی پێی دەڵێن «شێرۆ مەدفەع». ئەم مەدفەعەی بۆچی پێوە لکاوە؟

جەمال سێوان، هەر بەچرپە، گوتی:

– ئەوە کاتی خۆی، بووە جاشی حکوومەت و بە گژ پێشمەرگاندا چوو. پاشان نەعیمی برای کردی بە ئامیر مەفرەزەی جاشان: بۆ خۆی لەسەر مەدفەع بوو، بۆ ماوەی سێ مانگان هەر لەسەر مەدفەع مایەوە، لە چوار پێنج شەڕوشۆڕی زۆر گەورە لە



مێرگەسۆر و ناوچەی لۆلان کوشتارێکی زۆری پێشنمەرگانی کرد. ئێستاش هەر معاشی جاشایەتی وەردەگرێت و بە خۆی و بە براکەی جاسووسی بۆ حکوومەت دەکەن.

– هەقیەتی پێی دەڵێن «شێرۆ مەدفەع».

70

شێرۆ مەدفەع بە سەلیم شەموولەی کەنناس دا خەبەری بۆ مام جابیری باوکی یووسف ناردبوو: («مەلا چاو بە کل» بووە کە یووسفی کوڕی جەنابتی ئەتک کردووە، نەک من).

مام جابیر لە سەلیم شەموولەی کەنناسی پرسی:

ـــ چیی دیکەی گوت؟

سەلیم شەموولەی کەنناس گوتی:

– هەر ئەوەندەی گوت و سەلامیشی لێت دەکرد، دەیگوت: «من ملم لە مووی باریکترە. با مام جابیر بزانێ: من بێ تاوانم».

مام جابیری بەستەزمان تێ مابوو. بەدرێژایی هەموو ژیانی، خۆی هێندە سەرگەردان و بێ دەسەڵات نەبینیبوو. بیری لەم قسانەی شێرۆ مەدفەع دەکردەوە کاتێ لەناکاو بە نرکەی خێزانەکەی داچڵەکی.



بەڵقیس!

بەڵقیس خان، لە دوێنێوە، لەناکاو تایەکی قورسی گرتبوو: لەناو جێ کەوتبوو. مام جابیر داوای لە نەسرینی کچە پارچەڵەکەی خۆی کرد کە ئەم یەک - دوو ڕۆژە هەتا دایکی چاک دەبێتەوە نەچێتە مەکتەب و لەلای دایکی بمێنێتەوە.

71

شێرۆ مەدفەع لەگەڵ قلەکەی خۆی، لە چابخانەکەی بەرامبەر سینەما سیروان، لەگەڵ تاهیر تەسبیح و قادر قەنینە دانیشتبوون پۆکەریان دەکرد. شێرۆ مەدفەع گوتی:

- مەلا چاو بە کلی منداڵباز هەتا چوار ساڵ پێش ئەمڕۆش منداڵی گەڕەکی بەزۆری و زۆردارەکی دەبردە ناو فڕنییەکەی خۆیەوە، ئێستاش، لەوەتەی برا گەورەکەی لە عەسکەری غاری داوە و چووە بۆتە پێشمەرگە، لێمان بووە بە مەلا و دەچێ قورئان لەسەر گۆڕی مردووان دەخوێنێ. دەیەوێ بەم درۆ و دەلەسەیە ڕووی خۆی لەناو خەڵک سپی بکاتەوە.

کەریم کەرگێ پێکەنی، گوتی:

- وەلحاصل تۆ ئەو چەند ڕۆژە لەناو مەخفەری تەیراوە، باجی مەلا چاو بە کلت دایەوە.

قادر قەنینە بیللییەکەی فڕێ دایە سەر مێزەکە:



- گوێی مەدێ! دەی.. سەرفیترە بوو، داتە «مەلا چاو بە کل».
کەریم کەرگێ گوتی:
- بەخوا ئەو گەوادە زەکاتیشی پێ بەڕەوا نابینرێ.
شێرۆ مەدفەع گوتی:
- لە ئەو زیاتر، قادر قەیماغفرۆش.. داخی زۆری لە دڵمایە.
- ئەو چیی کردووە؟
- لەناو خەڵک وا بڵاوی دەکاتەوە کە «مەلا چاو بە کل» لەسەر کوردایەتی گیراوە.
کەریم کەرگێ گوتی:
- بەڵی، کە تۆش لە ژوورەوە بووی، لەناو خەڵک وای بڵاو دەکردەوە کە یووسفی کوڕی مام جابیر تۆ پەندت پێی داوە.
- هەر چۆنێک بێ، دەیانەوێ تاوانی یووسف بخەنە پاڵ تۆ.
شێرۆ مەدفەع کوڕێکی فڕێ دا و گوتی:
- شەرت بێ بە «جەمیل دۆخین» بڵێم: کوڕەکەی ئەویش بە پەندێک ببات، سەرشۆڕی ناو هەموو مەجلیسێکی بکات.
نەوزاد پەمۆ، چواردە ساڵان، قلی شێرۆ مەدفەع، (کە لە تەنیشت خۆیەوە داینیشاندبوو) گوتی:
- ئنجا ئەمەی بۆ چیە؟ بە ڕائید نەعیمی برات بڵێ: فڕێی بدەنە زیندانی ئەبووغرێبەوە و تەواو.



72

یاسین لەگەڵ یووسفی برای، وا ڕاهاتبوون زۆربەی ڕۆژانی دووشەموان پێکەوە بچنە مەسبەح. ئەمڕۆ ئەوەتا دیسان دووشەممەیە و یووسف دیار نیە! یاسین لەگەڵ کێ بچێتە مەسبەح؟

ئەمڕۆ، ئێستا، بەتایبەتیش لەم دەمودەستەدا، یاسین بەڕاستی غەریبیی یووسفی برای خۆی دەکرد. لەژوور سەری دایکی دانیشتبوو، هەستی بە تەنیایی و فیگارییەکی پڕ سوێ دەکرد: هۆن هۆن دەگریا.

مام جابیری باوکی لەناکاو خۆی کرد بە ژووردا و گوتی:

- هەستە یاسین!

جابیر جەنازە، خۆی و یاسینی کوڕی، پێکەوە چوونە مزگەوتی شێخی چۆلی، لەوێ فاتیحەیەکیان بۆ پرسەی سەعۆی برای جەمال سێوان خوێند و پاشان یەکسەر بەرەو چایخانەکەی مام سەدرەدینی لۆبیافرۆش ڕۆیشتن: ئەو جێیەی کە شێرۆ مەدفەع و هاوڕێکانی خوویان پێوە گرتبوو تێیدا دانیشن.

مام جابیر چایەکەی تێک دەدا، بە شێرۆ مەدفەعی گوت:

- تۆ چ بەڵگەیەکت هەیە کە دەڵێی «مەلا چاو بە کل» دەستی لەم کارەدا هەیە؟

شێرۆ مەدفەع گوتی:



- مام جابیر، تۆ خۆشت دەزانی: «مەلا چاو بە کل» هەتا چەند ساڵێک پێش ئێستاش هەر منداڵباز بوو، بە هەمووی چەند ساڵێکە خۆی لێمان کردۆتە مەلا. پاشان ئاشکرایە: ڕووداوەکە لەناو فڕنییەکەی ئەودا ڕووی داوە.

مام جابیر گوتی:

- ئەو منداڵەی ناو فڕنییەکە کوڕی من نەبووە.

شێرۆ مەدفەع گوتی:

- تۆ بۆچی بیر لەوە ناکەیتەوە کە هەر دوو ڕووداو بەیەکەوە و لە یەک کاتدا ڕوویان دابێ؟

- چۆن یەعنی؟

- یەعنی مەولوود منداڵباز مەژغوولی کوڕەکەی وەستا شەریفی چایچی بووبێت و مەلا چاو بە کلیش دەستی نابێتە بینی ئەو کوڕە بەستەزمانەی تۆ!

مام جابیر یەکسەر کەوتە بیرکردنەوە بۆ ئەوەی باوەڕ بە قسەکەی شێرۆ مەدفەع بکات. بە هەمان شێوە، یاسین، کە لەتەنیشت باوکی دانیشتبوو: بەترس و سامێکەوە تەماشای شێرۆ مەدفەعی دەکرد. مام جابیر گوتی: یەعنی ڕێککەوتبن؟

شێرۆ مەدفەع گوتی: بەڵێ.

- هەردووکیان لەناو هەمان فڕنیدا؟

- بەڵێ.

ئنجا شێرۆ مەدفەع گوتی:

-چونکە تۆ بیـر بکەوە: «مـەلا چاو بە کل» ئەو بەیانییـە، پۆلیس هەمـوو دنیـایان لەدووای کـردووە، نەیاندۆزیوەتەوە. ئەو بەیانییە کەس نازانێ لەکوێ بووە! بە درۆی خۆی و بە درۆی مام قادری قـەیماغفـرۆش کە ئەویش هەر کـاتی خۆی مندالّباز بووە و کـۆنە هاوڕێی خۆیەتی: گـوایە ئەو بەیانییـە لە مـالّی مام قـادری قـەیماغـفـرۆش بووە. باشـە، پێم بلّێ: «مـەلا چاو بە کل» بەو بەیانییە زووە لە مالّی مام قـادر چی دەکا؟! مەعقـوولّە خەلّک بەیانییان کاتژمێر شەشی بەیانی بچێ سەردانی مالّە برادەرێکی خۆی بکات؟ ماقوولّە؟! پاشان شتێکی دیکەش!

- بەلّێ.

- مەولوود مندالّباز خۆی پێی گوتم. بەڕەحمەت بێ! من دەبێ بیدرکێنم..!

- چی؟

- من، مەولوود خۆی پێی گوتم؛ بەیەکەوە کارەکەیان کردووە.

- مەولوود لەگەلّ کوڕەکەی وەستا شەریف؛ مەلا چاو بە کلیش لەگەلّ کوڕەکەی من؟!

- بەلّێ. شـاگـردەکـەی مـەلاش لەگـەلّیـان هاودەست و هـاوکـار بووە.

جابیر جەنازە گوتی:

- بەلاّم شـاگـردەکـەی «مـەلا چاو بە کل» دەلّێ کـە مـەولوود مندالّباز بەزۆری داوای لێی کردووە ئەو بەیانییە فڕنییەکەی بۆ



چۆڵ بکات.

شێرۆ مەدفەع گوتی:

- بۆی چۆڵ نەکردووە، بۆی ئامادە کردووە. دەبینی! تۆ بیری لێ بکەوە: شاگردەکەی «مەلا چاو بە کل» ئەو بەیانییە لەوێ بووە! شاگردە فڕنیچییەک چۆن دەتوانێ فڕنییەکی گەورە و گران بۆ منداڵبازێک چۆڵ بکات ئەگەر وەستایەکەی خۆی ڕازی نەبێت! تۆ بیر تەنیا لەمە بکەوە و بەس.. ئیتر دەمودەست تێدەگەی کە دەستی «مەلا چاو بە کل» لە کارەکەدا هەیە.

جابیر جەنازە گوتی:

- شاگردەکە دەڵێ: «مەولوود منداڵباز بەزۆر کارەکەی پێ کردووم و هەڕەشەی کوشتنی لێکردووم».

- نەخێر. شاگردەکە بە ئەمری مەلا چاو بە کلی وەستای خۆی، کارەکەی کردووە. تەماحییان داوەتێ و لەگەڵ خۆیان هاودەست و هاوکار بووە.

جابیر جەنازە دەمودەست لێی پرسی:

- تۆ ئامادەی کە لای پۆلیس ئەم ئیفادەیە بدەی؟

- بێگومان، چونکە شاگردەکەی «مەلا چاو بە کل» درۆ دەکا.

یاسین و باوکی ڕوویان کردە یەکتر و بیریان دەکردەوە. یاسین گوتی:

- ئەوە بۆیەش «مەلا چاو بە کل» و شاگردەکەیان هێشتا هەر بەرنەداوە.



جابیر جەنازە، بێ ئەوەی بیەوێ، تەماشای وێنە هەڵواسراوەکەی «صدام حسین»ی کرد کە بە قەد دیواری چایخانەکەوە هەڵواسرابوو؛ پاشان لە دڵی خۆیدا، کەمێک سەرلێ شێواو، نائومێدانە گوتی: نازانم بە کێ بڕوا بکەم!؟

73

خوشکی مەلا چاو بە کل (بەهییەجەخانی ژنی ئەنوەر کۆترباز) پاش عەسرێک هات سەردانێکی پلکە بەڵقیسی دایکی یووسفی کرد.

دوێنێ لە حەمامی ژنانی ٧ی نیسان، لە ژنی سابیر سەیدۆکی دراوسێیانەوە بیستبووی کە بەڵقیس خان تەندروستیی تێکچووە و لە داخی یووسفی کوڕی خەریکە سەردەنێتەوە. ئەویش پێی شوورەیی بوو نەچێ (ئەو لەگەڵ بەڵقیس خان، لە زەمانی کچێنیی خۆیاندا، بۆ ماوەی دوو ساڵان لە گەڕەکی خانەقا هاوماڵ بوون، کرێچیی یەک ماڵ بوون. تەنانەت قاپ و قاچاغی یەکتریشیان بەکاردەهێنا. بۆ یەکتر لە خوشکیش زیاتر بوون) گوتی: با لەسەر دڵم نەبێتە گرێ و بچم سەردانێکی بکەم، خۆ قابیلە دەرم بکەن؟

بەهیەجەخانی ژنی ئەنوەر کۆترباز، لە چاک و چۆنی و هیوای چاکبوونەوە زیاتر بۆ بەڵقیس خان، هیچی دیکەی باس نەکرد..
بەڵام کاتێ بەڵقیس خان خۆی قسەی کردەوە، بەهیجەخان گوتی:



– بە قوربانی یووسف بم! بەخوا بەقەد چاوی خۆمم خۆش دەوێ. هیچی لێ نەهاتووە ئیشاڵڵا. بەخوا مەغدیدیش، بەڵقیس خان، خۆ تۆ دیبووت و دەتناسی، قەت پێم وا نیە کاری ئاوهای لێ بوەشێتەوە. پیاوێکی کاسب، قورئانخوێن، بەخوا سەری بچووایە نوێژی نەدەچوو. ئەدی خوشکم! ئەگەر ژنی هێنابایە، قەت ئاوها ئەمڕۆ لێی دەکەوتنە گومان! هەموو جار پێم دەگوت، دەمگوت:

– ولەن مەغدید، بیر ئەرواد ئاڵ ئۆزووچی!

لێم تووڕە دەبوو، دەیگوت:

– سەن ناوودی؟ ئەرواد، ئەرواد..؟! ئەرواد ئیستەمام. گێت! دەمگوت: «مەغدید، سەن مانم قەرداشمسەن. عەلام ئیستووە سێلاشری. هەر بیر حەکاتدە خەنجەر کیمندی. قەرداشم، بیر ئەرواد ئاڵ ئۆزووچی!

پێی دەگوتم:

– وازگێت! ئەرواد ئیستامرەم.

ئیستامرەم، ئیستامرەم.. تووشی ئەم بەزمەی کرد: خەڵک لێی کەوتنە گومان و ئەوەتا.. بێ هیچ تاوان و گوناحێک دوو هەفتە زیاترە لە ژوورەوەیە! باشە، بەڵقیس خان، من تێناگەم: ئەدی ناڵێن ئەو کوڕەی فڕنییەکەی کاکم، یووسف نەبووە؟

بەڵقیس خان، نەخۆش، هەر لەناوجێ، سەری ڕاوەشاند:

– با.



- ئەدی کاکم بۆچی هێشتا هەر بەرنەدراوە؟ ئەدی نالێن مەولوود منداڵباز بووە؟

کچە پارچەڵەکەی بەڵقیس خان بە قسە هات:

- مەولوود منداڵباز لەگەڵ کوڕی وەستا شەریفی چایچیی بووە..

بەڵقیس خان پشتەدەستێکی لە دەمی کچە پارچەڵەکەی خۆی دا:

- وس کچێ! تۆ وس بە!

بەڵقیس خان ڕووی کردەوە بەهیجە خان:

- بەردەبێ، بەردەبێ ئیشاڵڵا.. بەهیجە خان.

بەهیجە خان گوتی:

- ئەدی دەڵێن: یووسف خۆیشی گیراوە؟

کچە پارچەڵەکەی بەڵقیس خان، لەناکاو هەستایە سەرپێ، بەدەم گریانەوە هاواری کردە سەر بەهیجە خان و هەڕەشەی لێکرد:

- بەهیجە خان دایکم نەخۆشە. ئەویش بە خەفەتان مەکوژن. وازی لێ بێنە توخوا..!

خوشکە تاقانەکەی یووسف ئەم قسانەی کرد و چووە دەرەوە.

74

قادر قەیماغفرۆش دەیویست بە ڕۆستەمی شاگردی خۆی بڵێ: «حزبی بەعس دەیەوێ بە بەردێک سێ چۆلەکە بکوژێ».



ئەگەر مام قادر بوێرایە ئاوهای پێ بڵێ، شاگردەکەیشی دەیگوت: «چۆن؟».

ئەویش دەیگوت:

- دەیانەوێ مەلا چاو بە کل و برا پێشمەرگەکەی لەپێش چاوی خەڵک ڕیسوا بکەن، ئنجا دەشیانەوێ لە حەپسخانە قسە لەبارەی برا پێشمەرگەکەی وەربگرن، لە هەمان کاتیشدا یووسفی کوڕی مام جابیر بە ناوی بێ ئەخلاقییەوە بخەنە زیندانەوە.

ئەوکاتەش بێگومان شاگردەکەی دەیپرسی:

- یووسف بۆچی دەخەنە زیندانەوە؟

ئیدی ئەوکاتە مام قادر ناچار دەبوو هەموو شتێک بدرکێنێت و بڵێ:

- چونکە ئەویش گومانیان لێ هەیە، گوایە لەگەڵ ڕێکخراوەکانی پێشمەرگە کاردەکات و مەنشوورات لەناو شاردا بڵاودەکاتەوە.

بەڵقیس خانی دایکی یووسف، دوێنێ، بۆ عەقیلەخانی ژنی مام قادر گێڕابوویەوە کە بانگیان کردووە و پێیان گوتووە کە یووسفی کوڕی، مەنشووراتی بەناو شاردا بڵاوکردۆتەوە و بۆ پێشمەرگە کار دەکات.

مام قادر چەندی دەیکرد و دەیکرد: نەیدەوێرا ئەم قسەیە لای شاگردەکەی خۆی باس بکات.

75

مـودیری ئەمنی بەلدەی تەیراوە یاسـینی بانگ کـردبووە ئەمنی بەلدە. ڕێزێکی زۆریان لە یاسین گرتبـوو، بە قسـەی خۆش لێـیان پرسیبوو: ئاخۆ یووسفی برای قەت بڵاوکراوەی پێشـمەرگانی لە شـاخـەوە بۆ دەهات؟ ئاخـۆ یاسین هەرگـیـز بینیـویەتی ئەگـەر پەیوەندیی هەبووبێت بە «مخربین» و حزبە چەکدارەکانی شاخ؟!

کاتێ یاسین ئەم قسانەی بۆ باوکی گێـڕایەوە، باوکی – دووای بیرکردنەوەیەک – بە یاسینی گوت:

– باش، تێگەیشتم!

پاشان گوتی:

– ئەم قسانە بۆ دایکت نەگێڕیتەوە. دەترسێ.

بەڵقـیس خـانی دایکی یووسف لەناو جـێگا کـەوتبـوو، دوو لێفەیان پێ دادابوو. چارۆگە سپییەکەی بەسەر نێوچەوانییەوە، تەسبیحە سەد و یەک قلییەکەیشی لە تەنیشتییەوە کەوتبوو. دەوراندەوریشی هەمـووی ژنی گـەڕەک بوون: دایزە ویدادی ژنی بەدرەدین قـەرە، دادە نەزیهـەی ژنی مـەحـمـوود خـۆخێ، پلکە بەدۆکەی نانکەر، ئامینەخانی ژنی عەبدۆک نەجاڕ، خەجەبازاڕی لیفکەدرووی گەڕەک، لەگەڵ ژنە گەورەکەی عـوسـمـان سـەقـای ئامۆزای.. هەموویان، دەتگوت لە پرسەیەک دانیشتوون.. دڵیان



دەدایەوە.

بەڵقیس خان، بەو نەخۆشی و نەساغییەشەوە هەر دەگریا و دەلالایەوە:

– بە قوربانی بم! یووسف، جوانییەکەی خۆی بوو.. سەری خۆی خوارد!

76

«جەمال سێوان» ناوی ئەکرەم بوو، جابیی ئامانە، لەگەڵ مام جابیری باوکی یووسف باوکیان ئامۆزای یەکتر بوو. ماوەیەک بوو ساردییەک لەنێوانیاندا هەبوو، بەڵام ئەوەتا ئەمڕۆ کاتێ دیتی مام جابیر لەگەڵ یاسینی کوڕە گەورەکەی بۆ پرسەی سەعۆی برای هاتوون، هەستی بە دڵدانەوە و بەختەوەرییەکی زۆر کرد.

جەمال سێوان بە مام جابیری گوت: «پێتانەوە سەربڵند بووم، مامە».

ئنجا گوتیشی:

– بەڵێن بێ: کە تەعزیەکەمان تەواو بێت، یووسف لە بنی دنیاش بێت.. بۆت دەدۆزمەوە».

جەمال سێوان دووای تەواوبوونی ڕۆژی پرسەکەی سەعۆی برای بە ڕۆژێک، بەبێ ئاگاداریی مام جابیری ئامۆزای باوکی، چووبووە لای مام قادری قەیاغفرۆش.. لێی پرسیبوو: